

Bibliotekarz

P₅1-2

1974
ROK XLI
WARSZAWA

CZASOPISMO WYDAWANE PRZEZ STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH ORAZ BIBLIOTEKĘ PUBLICZNĄ M. ST. WARSZAWY

TREŚĆ	Str.
<i>J. Burakowski</i> . Biblioteki publiczno-szkolne w województwie olsztyńskim . . .	1
<i>B. Białkowska</i> . Orientacja dzieci w świecie książek. Międzynarodowe seminarium bibliotekarzy dziecięcych w Bratysławie 2-4 X 1973 . . .	10
<i>J. Kołodziejska</i> . Narada Komitetu Konsulatywnego Komisji Teorii i Badań Bibliotekoznawczych IFLA. Warszawa 14-15 XII 1973 . . .	16
<i>A. Matuszak</i> . Zagadnienia popularyzacji nauki w bibliotekach publicznych . . .	20
<i>C. Duninowa</i> . Stan, metody i potrzeby aktywnej propagandy bibliotecznej . . .	26
Rada Naukowa Centralnej Biblioteki Wojskowej (<i>J. Kołodziejska</i>) . . .	36
Z teki wspomnień	
Generał, autor książki „Towarzysze frontowych dróg” (<i>J. Podgóreczny</i>) . . .	37
Nasi czytelnicy piszą	
A jednak książka... (<i>D. Tomczyk</i>) . . .	39
Przegląd piśmiennictwa	
Sprawy bibliotek i czytelnictwa w prasie (<i>eLBe</i>) . . .	41
Publikacje Wydawnictwa Literackiego (<i>S. Zychowiczowa, R. Skręt</i> : <i>Bibliografia publikacji Wydawnictwa Literackiego: 53-72. Kraków 1973.</i> Rec.: <i>A. Birecka</i>) . . .	46
Szkodliwe stereotypy (<i>C. Kałużny: Zasady, metody, formy działalności kulturalno-oświatowej. Wyd. 2. Warszawa 1973. Rec.: J. Szocki</i>) . . .	47
Kronika krajowa i zagraniczna (<i>L. B., Z. K. oraz E. P</i>) . . .	49
Książnica toruńska w nowym gmachu (<i>J. Podgóreczny</i>) . . .	52
Z życia SBP (<i>E. Pawlikowska</i>) . . .	57
Z żałobnej karty	
Anna Regina Chorzewska (<i>H. Poznańska</i>) . . .	60
Informacja IKiCz o realizacji wskaźnika zakupu książek do bibliotek publicznych w roku 1973 (<i>Z. Sybilska</i>) . . .	61
Przepisy prawne (<i>TeZar</i>) . . .	62

СОДЕРЖАНИЕ

— Школьно-массовые библиотеки в ольштинской области . . .	1
— Ориентировка детей среди мира книг . . .	10
— Советские Консультативного Комитета Комиссии Теории и Исследования Библиотексведения ИФЛА . . .	16
— Вопросы популяризации науки в массовых библиотеках . . .	20
— Состояние, методы и требования активной библиотечной пропаганды . . .	26
Обзор литературы	
Проблемы библиотек и чтения в печати . . .	41
Внутренняя и зарубежная хроника . . .	49
Законодательство . . .	62

CONTENTS

— Public-school libraries at the district of Olsztyn . . .	1
— An orientation of the children in the book's world . . .	10
— The Conference of the Consultative Committee of the Commission of the Theory and Research on Library Science . . .	16
— Problems of the diffusion of science in the public libraries . . .	20
— Situation, methods and needs of an active library propaganda . . .	26
Reviews of books and articles	
Problems of libraries and reading in the press . . .	41
Domestic and foreign chronicle . . .	49
Legal regulations . . .	62

REDAGUJE KOMITET: *T. Bruszewski, M. Drzewiecki, St. Jeżyński, H. Kamińska, J. Kołodziejska (red.), J. Maj (sekr. red.), K. Podhorski, D. Ostaszewska, A. Sitarska.*

BIBLIOTEKARZ

CZASOPISMO POŚWIĘCONE SPRAWOM BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA

Nr 1-2

WARSZAWA

ROK XLI

JAN BURAKOWSKI

Woj. i Miejska Biblioteka Publiczna
Olsztyn

BIBLIOTEKI PUBLICZNO-SZKOLNE W WOJEWÓDZTWIE OLSZTYŃSKIM

Jesienią 1972 r. w 5 wsiach województwa olsztyńskiego połączono biblioteki publiczne (lub ich filie) z bibliotekami szkolnymi tworząc biblioteki publiczno-szkolne. Formalne podstawy podjęcia, na razie w ramach eksperymentalnych, nowej formy organizacji bibliotek na wsi, stanowił dokument pt. „Podstawowe zasady działalności bibliotek publiczno-szkolnych w pow. bartoszyckim” przygotowany w Dziale Instrukcyjno-Metodycznym WiMBP, a zaakceptowany przez Kuratorium Okręgu Szkolnego i Wydział Kultury PWRN.

Z jakich względów zdecydowaliśmy się podjąć próbę nowej formy organizacji bibliotek na wsi? Za zmianą dotychczasowego stanu przemawia szereg istotnych przyczyn. Przede wszystkim potrzeba aktywizacji księgozbiorów bibliotek szkolnych. Głównym zadaniem bibliotek szkolnych jest dostarczanie młodzieży szkolnej lektur, które są gromadzone w zestawach wieloegzemplarzowych. Jak wiemy, zestawy lektur z roku na rok są korygowane. Tytuły, które zostały wycofane z wykazu lektur, są oczywiście w szkole wykorzystywane w minimalnym stopniu. W wielu wsiach obniżono też w ostatnich latach stopień organizacyjny szkoły, a także poważnie zmniejszyła się liczba dzieci w poszczególnych klasach, co rzutuje w sposób zasadniczy na stopień wykorzystania księgozbiorów. Liczne książki zupełnie nie wykorzystane lub minimalnie wykorzystane, w bibliotece szkolnej, włączone do biblioteki ogólnie dostępnej, mogą znaleźć swego czytelnika i być społecznie przydatne. Korzystny dla czytelnika jest także sam fakt połączenia obu bibliotek i scalenia księgozbiorów, dający możliwość znalezienia w jednej placówce poszukiwanych książek. Za organizacją bibliotek publiczno-szkolnych przemawia także potrzeba ściślejszego powiązania biblioteki wiejskiej ze szkołą dla zapewnienia zsynchronizowanego z działalnością szkoły programu pracy wychowawczej i oświatowej biblioteki

(a dzieci i młodzież do lat 14 to 39% ogółu czytelników bibliotek wiejskich województwa olsztyńskiego). Istnienie biblioteki publiczno-szkolnej zapewnia też ciągłość obsługi czytelniczej młodzieży.

Organizacja bibliotek publiczno-szkolnych pozwala uniknąć trudności zorganizowania w wielkich szkołach wiejskich właściwie działającej biblioteki szkolnej (minimalna ilość czasu na udostępnianie zbiorów i prace techniczne, nieprzygotowanie zawodowe nauczycieli — kierowników bibliotek do prac bibliotecznych, brak sprawnej opieki instruktazowo-metodycznej w sieci bibliotek szkolnych) i stwarza możliwość zapewnienia bibliotekom w nowej formie organizacyjnej lepszych niż dotychczas lokali w pomieszczeniach szkolnych.

Argumentacja przedstawiona przez WiMBP spotkała się z przychylnym przyjęciem i akceptacją zarówno w KOS, jak i w Wydziale Kultury PWRN. Bardzo przychylnie przyjęto propozycję przeprowadzenia eksperymentu w Bartoszycach, tak w Bibliotece Powiatowej i Miejskiej, jak i w Inspektoracie Szkolnym, co pozwoliło w pow. bartoszyckim od początku roku szkolnego 1972/73 zorganizować 3 pierwsze biblioteki publiczno-szkolne (w Bukowcu, Dąbrowie i Rodnowie). Samorzutnie do eksperymentu dołączył się też powiat kętrzyński, w którym zorganizowano 2 dalsze tego typu biblioteki (w Kruszewcu i Nowej Różance).

Oto główne zasady podjętego eksperymentu:

1. Następuje ścisłe połączenie obu bibliotek w zakresie merytorycznej działalności (jednolity układ księgozbioru i katalogów według zasad obowiązujących w sieci bibliotek publicznych, jeden program działania).

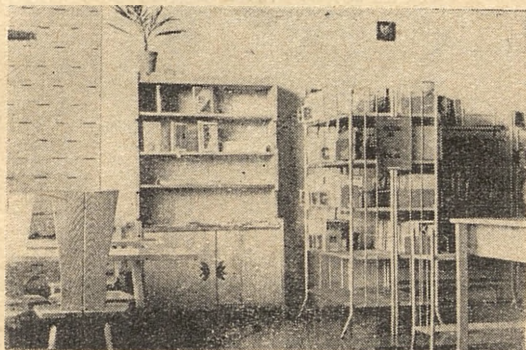
2. W zakresie prawnym i majątkowym obie biblioteki zachowują swoją osobowość (utrzymuje się osobne inwentarze i dwa źródła finansowania działalności). Wykluczono łączenie majątku bibliotek (choć były i takie propozycje) z następujących powodów: a) scalenie wiąże się z dużym a bezproduktywnym nakładem pracy (przepisanie jednego z inwentarzy, zmiana numerów na książkach itd.); b) w warunkach istniejącego podziału resortowego i obowiązujących zasad finansowania byłyby duże trudności z finansowaniem połączonych majątkowo instytucji.

3. Personel opłacają oba resorty zgodnie z obowiązującymi zasadami — przy czym może to być personel wieloosobowy (bibliotekarz publiczny oraz bibliotekarz szkolny; taka organizacja występuje np. w Rodnowie) bądź też jeden pracownik opłacany przez oba resorty (etat lub ryczałt z resortu kultury oraz ryczałt z resortu oświaty). Pierwszą wypada polecić dla większych wsi, drugą dla środowisk mniejszych, w których działają ryczałtowe biblioteki publiczne.

4. Biblioteki publiczno-szkolne organizuje się tylko w miejscowościach, w których można im zapewnić dobre warunki lokalowe. Przyjęto zasadę, że jeśli biblioteka mieści się w lokalu szkolnym, kosztta jego eksploatacji (utrzymanie czystości, ogrzewanie, światło, remonty itd.) pokrywa szkoła, jeśli zaś w lokalu innym — resort kultury.

5. Udostępnianie zbiorów odbywa się na zasadach obowiązujących w sieci bibliotek publicznych, przy czym zwraca się szczególną uwagę na zapewnienie dzieciom szkolnym dobrych warunków dla rozwoju czytelnictwa.

Ustalenia KOS i Wydziału Kultury PWRN można podsumować w sposób następujący: stwarzają one podstawy organizacyjne działalności połączonych bibliotek, nie naruszając przy tym w niczym przepisów prawnych normujących działalność bibliotek obu sieci.

Fot. J. Maj

Wnętrze jednej z dziecięcych filii bibliotecznych na terenie Olsztyna

Jak zdały egzamin biblioteki publiczno-szkolne w pierwszym roku istnienia? Odpowiedzi na to pytanie dostarczyła analiza przeprowadzona przez WiMBP w porozumieniu z KOS. Zwrócono się o opinię do zainteresowanych (dzieci i młodzież szkolna, dyrektorzy szkół i nauczyciele, bibliotekarze), a także przeanalizowano dane statystyczne obrazujące działalność bibliotek. W obu wypadkach wyniki eksperymentu wypadły pozytywnie. Czytelnicy, których pytano o ocenę, wyrazili zadowolenie z faktu łatwiejszego niż poprzednio dostępu do lektur oraz zwiększenia (w kilku wypadkach) liczby dni i godzin wypożyczeń w bibliotekach. Pozytywna była też opinia dyrektorów szkół i nauczycieli. Są oni zadowoleni z łatwiejszego niż poprzednio dostępu dzieci i nauczycieli do książek (biblioteki publiczno-szkolne są czynne znacznie częściej i dłużej niż szkolne, biblioteki szkolne nie miały też poprzednio w pełni uporządkowanych księgozbiorów i katalogów). Bibliotekarze są także zadowoleni, gdyż znacznie rzadziej niż przed połączeniem trzeba tłumaczyć się przed czytelnikiem z braku książek. Analiza danych statystycznych wskazuje, że nowa forma organizacji miała pozytywny wpływ na rozwój czytelnictwa. W IV kwartale 1972 r. w miejscowościach objętych eksperymentem liczba czytelników wzrosła (w porównaniu z poprzednim rokiem) o 18%, a liczba wypożyczeń o 11%. W pierwszym półroczu 1973 r. liczba czytelników (w porównaniu z pierwszym półroczem 1972 r.) zwiększyła się o 16%, a liczba wypożyczeń o 14%.

Pierwszy okres w pełni potwierdził więc przewidywane zalety nowej formy organizacji bibliotek na wsi. Na tej podstawie władze wojewódz-

Fot. J. Maj

Dyrektor Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie, mgr Zofia Kicińska omawia z jedną z bibliotekarek filii dziecięcej projekt zasad tworzenia bibliotek publiczno-szkolnych.

kie obu zainteresowanych resortów postanowiły rozszerzyć organizację tego typu bibliotek na inne powiaty. Opracowany w związku z tym dokument opiera się w głównych zarysach na omówionych wcześniej „Podstawowych zasadach...” dla powiatu bartoszyckiego. Ścisłej sprecyzowano formy pracy oświatowej biblioteki oraz jej współpracy ze szkołą i poszczególnymi nauczycielami (dział V), wprowadzono też kilka innych uzupełnień.

Istnieją już — jak widzimy — podstawy prawne organizacji bibliotek publiczno-szkolnych w całym województwie. Nie należy jednak przewidywać szybkiego rozwoju ilościowego tego typu placówek, gdyż ich powstawanie ogranicza szereg warunków. Po pierwsze powinny być im zapewnione odpowiednie warunki lokalowe. Będzie o nie najłatwiej w mniejszych wsiach — tam gdzie obniżono poziom organizacyjny szkoły — lub we wsiach, w których wybudowano lub buduje się domy kultury z dużymi pomieszczeniami dla bibliotek. Po drugie — tempo organizacji bibliotek publiczno-szkolnych hamowane jest koniecznością wykonania pracochłonnych czynności związanych z opracowaniem technicznym księgozbiorów szkolnych oraz połączeniem księgozbiorów obu bibliotek (oczyszczenie księgozbiorów szkolnych z publikacji nieprzydatnych, połączenie katalogów — związane często z koniecznością opracowania kart katalogowych dla księgozbioru szkolnego). Czynności te obciążają nie tylko personel bibliotek publiczno-szkolnych, lecz również instruktorów bibliotek powiatowych. Nie należy więc przewidywać, by w powiecie mogły powstać więcej niż 3-4 placówki w ciągu roku.

Fot. J. Maj

Na dorobek bibliotekarstwa w województwie olsztyńskim składa się m. in. produkcja udanych mebli bibliotecznych uruchomiona z inicjatywy WiMBP. Na zdjęciu — lekki regał na czasopisma.

Tak czy inaczej — biblioteki publiczno-szkolne przestają być już eksperymentalną formą działania, a stają się praktyczną formą doskonalenia obsługi czytelniczej ludności wiejskiej.

Dla ułatwienia ewentualnych, podobnych poczynań w innych województwach, przytaczam także pełny tekst „Zasad organizacji”.

ZASADY ORGANIZACJI DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNO-SZKOLNYCH W WOJEWÓDZTWIE OLSZTYŃSKIM

I. Ustalenia wstępne

1. Połączenie bibliotek publicznych i szkolnych na wsi ma na celu zapewnienie użytkownikom bibliotek obu sieci korzystniejszych warunków korzystania ze zbiorów bibliotecznych, a bibliotekom lepszych warunków realizacji ich statutowych zadań, poprzez: bardziej racjonalne udostępnianie księgozbiorów, lokali i personelu, zbliżenie bibliotek publicznych do zadań wychowawczych szkoły oraz zespolenie poczynań aktywu pedagogicznego i czytelniczego.
2. Z biblioteką szkolną mogą być połączone: biblioteka publiczna gminy, filie biblioteki gminnej lub punkt biblioteczny biblioteki gminnej.
3. Połączenie bibliotek dotyczy: księgozbiorów, czasopism, lokali, sprzętu i personelu. Pod względem budżetowym i majątkowym biblioteki obu rodzajów zachowują dotychczasową osobowość prawną.
4. Biblioteki działają w oparciu o przepisy prawne regulujące działalność bibliotek publicznych i szkolnych.

Połączenie księgozbiorów i usług obu rodzajów bibliotek jest zgodne z literą i duchem Ustawy o bibliotekach z dnia 9 kwietnia 1968 r. i znajduje uzasadnienie w § 12 pkt 4 oraz § 13 pkt 3.

5. Połączona biblioteka nosi nazwę:
 - a) „Biblioteka Publiczno-Szkolna Gminy w” (w wypadku, jeśli działa we wsi będącej siedzibą władz gminnych);
 - b) „Wiejska Biblioteka Publiczna i Szkolna w gmina” (w wypadku, jeśli działa we wsi nie będącej siedzibą gminy).
6. Zakres terytorialny działania biblioteki obejmuje:
 - a) gminę (rejon biblioteczny) w wypadku biblioteki gminnej;
 - b) określoną wieś (sołectwo) w wypadku biblioteki wiejskiej.Biblioteka obsługuje wszystkich zainteresowanych, bez jakichkolwiek ograniczeń, troszcząc się szczególnie o zabezpieczenie potrzeb czytelniczych młodzieży szkolnej.
7. Połączenia dokonuje się tylko w wypadku, jeśli można zapewnić połączonym bibliotekom odpowiednie warunki lokalowe (odpowiednia, zgodna z normami, powierzchnia pomieszczeń, korzystna lokalizacja biblioteki we wsi, właściwe warunki bhp.) oraz właściwy personel.

II. Personel i jego wynagrodzenie

1. Personel połączonej biblioteki składa się w zasadzie z personelu dotychczasowych bibliotek (publicznej i szkolnej).
2. Przewiduje się następujące zasadnicze formy zatrudnienia personelu połączonej biblioteki:
 - a) W wypadku jeśli łączy się z biblioteką szkolną bibliotekę publiczną lub jej filię obsługiwaną przez pracownika pełnozatrudnionego, personel stanowią: pracownik (pracownicy) biblioteki publicznej i nauczyciel — pracownik biblioteki szkolnej. Pracownicy ci są opłacani przez swoje resorty według obowiązujących stawek.
W tym wypadku kierownikiem połączonej placówki powinien być w zasadzie kierownik dotychczasowej biblioteki publicznej.
 - b) Dopuszczalne jest wynagrodzenie przez oba resorty tego samego pracownika (w wypadku jeśli w filii biblioteki publicznej pracuje bibliotekarz ryczałtowy). W tym wypadku czas pracy ustala się biorąc pod uwagę łącznie oba źródła wynagrodzenia.
 - c) W wypadku jeśli łączy się z biblioteką szkolną punkt biblioteczny biblioteki publicznej, przewiduje się obsadę 1-csobową połączonej placówki. Kierownikiem biblioteki publiczno-szkolnej jest w tym wypadku w zasadzie dotychczasowy pracownik biblioteki szkolnej, a jego uposażenie miesięczne składa się z 2 części:
 - z resortu oświaty (wynagrodzenie proporcjonalne do liczby uczniów), które wypłaca Wydział Oświaty;
 - z resortu kultury, które wypłaca odpowiednia Rada Narodowa. Wynagrodzenie z resortu kultury ustala się według następujących zasad: część stała — niezależna od liczby obsługiwanych czytelników (300 zł miesięcznie) + część ruchoma (w wysokości 3 zł miesięcznie od 1 obsługiwanego czytelnika). Wynagrodzenie ustala się na okres roczny. Jako podstawę do ustalenia wynagrodzenia na dany rok, bierze się liczbę czytelników połączo-

nej biblioteki na koniec listopada roku poprzedniego (eliminując wypadki dublowania się czytelników w wieku szkolnym przed połączeniem bibliotek).

I tak np. w wypadku obsługi 110 czytelników, wynagrodzenie z resortu kultury wynosić będzie miesięcznie 630 zł (300 zł z części stałej + 330 z części ruchomej); w wypadku obsługi 200 czytelników uposażenie wzrośnie do 900 zł (300 + 600 zł).

- d) Czas pracy pracownika połączonej biblioteki ustala się sumując godziny pracy, za które bibliotekarz otrzymuje wynagrodzenie z obu resortów.
Pracownik (pracownicy) biblioteki publiczno-szkolnej powinien mieć co najmniej średnie wykształcenie.
3. W wypadku zatrudnienia 2 lub więcej pracowników w połączonej bibliotece, ustala się szczegółowy podział obowiązków między poszczególnymi pracownikami, stosownie od ilości godzin zatrudnienia, kwalifikacji i uzdolnień.
 4. Sprzątanie bibliotek i palenie w piecach w połączonej bibliotece, pracującej w oparciu o lokal dawnej biblioteki publicznej, uregulowane jest odrębną umową, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Czynności te mogą być powierzone bibliotekarzowi lub innej osobie. Sprzątanie biblioteki mieszczącej się w szkole wykonywane jest w ramach utrzymania czystości w szkole.

III. Zbiory biblioteczne oraz ich uzupełnianie i udostępnianie

1. Z chwilą połączenia bibliotek księgozbiory udostępnia się jednolicie, opracowując je według zasad obowiązujących w sieci bibliotek publicznych (podział według klasyfikacji dziesiętnej, wewnątrz działów alfabetycznie). Opracowuje się też jednolity katalog księgozbioru.
2. Książki i czasopisma z księgozbioru biblioteki szkolnej, przeznaczone w zasadzie wyłącznie do użytku nauczycieli, mogą być — stosownie do życzenia dyrekcji miejscowej szkoły — włączone do biblioteki publiczno-szkolnej jako wyodrębniony dział lub pozostawione w szkole. W tym ostatnim wypadku personel biblioteki publiczno-szkolnej udziela pomocy w opracowaniu księgozbioru.
3. Książki z bieżącego zakupu (od chwili połączenia) wprowadza się do ksiąg inwentarzowych odpowiednio do pochodzenia funduszków na zakup, tzn. książki zakupione z budżetu PiMBP lub dotacji miejscowych rad narodowych (zakładów pracy) do księgi inwentarzowej dawnej biblioteki publicznej, a książki zakupione z funduszków resortu oświaty — do księgi inwentarzowej dawnej biblioteki szkolnej.
4. Do całości księgozbioru i zbioru czasopism zapewnia się wolny dostęp czytelników.
5. Dla sprawniejszej obsługi młodzieży szkolnej i nauczycieli celowe jest wyodrębnienie na osobnych regałach lektur szkolnych i sprządzenie katalogu lektur.
6. Personel połączonej biblioteki i Rada Biblioteki opracują — przy pomocy PiMBP oraz Inspektoratu Szkolnego — plan uzupełnienia zbiorów, uwzględniający m. in. szybkie uzupełnienie luk w lekturze szkolnej i innych tytułach niezbędnych do działalności dydaktycznej szkoły.
7. O ile organizuje się bibliotekę publiczno-szkolną we wsi, gdzie nie było dotychczas biblioteki publicznej lub jej filii (pracował tylko punkt biblioteczny), odpowiednia powiatowa i miejska biblioteka publiczna kompletuje księgozbiór stały, uwzględniając przede wszystkim publikacje podręczne oraz książki dla

młodzieży i dorosłych (według „Wyboru książek dla bibliotek gromadzkich”) zamieszczonego w wydawnictwie „Książki dla bibliotek” t.1. Zestaw skompletowany w chwili otwarcia biblioteki powinien liczyć oprócz księgozbioru biblioteki szkolnej minimum 500 wol.

8. Dalsze uzupełnianie zbiorów w połączonej bibliotece odbywa się według przepisów i zasad stosowanych w bibliotekach publicznych i szkolnych.

IV. Lokal biblioteki

1. Lokal biblioteki powinien zapewnić możliwość zorganizowania wypożyczalni z wolnym dostępem i czytelniami. Z uwagi na fakt, że personel będzie w zasadzie 1-osobowy, celowe jest, by lokal biblioteki składał się z izb mających bezpośrednie połączenie, umożliwiające jednoczesny nadzór obu części biblioteki.
2. Jeśli połączona biblioteka mieści się w pomieszczeniach szkolnych, remonty i odnawianie pomieszczeń bibliotecznych dokonywane są równoległe z remontem lub odnawianiem innych pomieszczeń szkolnych. W tym wypadku koszt oświetlenia i opału ponosi szkoła.
Jeśli połączona biblioteka mieści się w pomieszczeniach innych, koszty czynszu, remontów i odnawiania pomieszczeń oraz opału i oświetlenia zaplanowane są w budżecie bibliotek publicznych.

V. Prace oświatowo-wychowawcze i współpraca ze szkołą

1. Jednym z podstawowych zamierzonych celów łączenia bibliotek publicznych i szkolnych jest zapewnienie warunków sprzyjających aktywizacji działalności oświatowo-wychowawczej opartej o książkę — szczególnie w odniesieniu do dzieci, młodzieży i rodziców.
2. W pracy bibliotek publiczno-szkolnych obowiązują kierunki działania, przepisy i wytyczne działalności oświatowo-wychowawczej wydane przez resorty: oświaty i wychowania oraz kultury i sztuki.
3. Celem zacieśnienia współpracy ze szkołą personel bibliotek jest zobowiązany:
 - a) Uzgadniać plany na każdy nowy rok szkolny w zakresie działalności pedagogicznej z czytelnikiem dziecięcym i młodzieżowym z dyrekcją szkoły i zespołem nauczycielskim.
 - b) Prowadzić dokumentację obrazującą w sposób przejrzysty czytelnictwo poszczególnych dzieci i analizy czytelnictwa. W szczególności personel biblioteki dokonuje 3 razy w ciągu roku szkolnego analizy czytelnictwa dzieci (czy dziecko czyta, intensywność czytania, kierunki zainteresowań). Na tej podstawie kierownik biblioteki przedkłada na posiedzeniach rad pedagogicznych wychowawcom poszczególnych klas okresowe wyniki analizy działalności biblioteki zakończone wnioskami i zadaniami do dalszej pracy, a dyrekcji szkoły odpowiednie sprawozdanie statystyczne. Zaleca się wyodrębnić w kartotece czytelników karty dzieci i młodzieży szkolnej (szkoła podstawowa) w układzie według poszczególnych klas.
 - c) Współpracować z nauczycielami poszczególnych przedmiotów w zakresie gromadzenia i wykorzystania księgozbiorów z działów związanych z przedmiotami, których uczą poszczególni nauczyciele, oraz organizacji lekcji i innych form i metod pracy związanych z wykorzystaniem księgozbioru w lokalu biblioteki.

Ze swej strony dyrekcje szkół zobowiążą nauczycieli do współpracy z biblioteką.

- d) Kierownik biblioteki publiczno-szkolnej jest członkiem rady pedagogicznej.
4. Celem zapoznania dzieci klas I-IV z księgozbiorem i formami pracy z dziećmi w bibliotece, należy dla uczniów tych klas organizować wycieczki do biblioteki i ćwiczenia biblioteczne. Program wycieczek (które powinny być organizowane co najmniej dwukrotnie w ciągu roku) powinien obejmować poza ogólnymi informacjami (księgozbiór i czasopisma dla dzieci, formy korzystania z księgozbioru, dni i godziny pracy bibliotek) — głośne czytanie fragmentów ciekawszych książek, wyświetlanie przezroczy, demonstrowanie kukiełek itp. formy uatrakcyjniania wycieczek. Program ćwiczeń (przystosowania bibliotecznego) powinien objąć przede wszystkim naukę korzystania z wolnego dostępu do półek przy pomocy katalogów.
 5. Dla dzieci klas starszych (V-VIII) należy organizować lekcje biblioteczne poświęcone książce, bibliotece i źródłom informacji — stosownie do programu nauczania. Lekcje prowadzą nauczyciele odpowiednich przedmiotów, przy współpracy bibliotekarzy (przygotowanie odpowiednich zestawów książek i pomocy metodycznych). Należy dążyć, by w bibliotece odbywały się lekcje biblioteczne związane nie tylko z programem nauczania języka polskiego, ale również innych przedmiotów (szczególnie wychowania obywatelskiego, historii, geografii, przyrody, jak również lekcje wychowawcze).
 6. Biblioteka bierze aktywny udział w przygotowaniu uroczystości i innych imprez szkolnych, szczególnie w zakresie organizacji wystaw książkowych i innych form popularyzacji książek i czasopism wiążących się z tematyką imprez (uroczystości).

VI. Inne ustalenia

1. Dni i godziny otwarcia biblioteki dla czytelników ustalone zostaną zgodnie z zaleceniami zawartymi w Wytycznych w sprawie czasu otwarcia bibliotek publicznych dla czytelników (pismo Ministra Kultury i Sztuki Nr KOB-III-530-11/72 z dnia 27 kwietnia 1972 r.).
2. Usługi biblioteczne odnotowuje się według zasad obowiązujących w sieci bibliotek publicznych.
3. O ile połączona biblioteka organizowana jest we wsi nie posiadającej dotychczas biblioteki publicznej lub jej filii, jest to równoznaczne ze zorganizowaniem filii (w sprawozdaniu placówkę tę wykazuje się jako filię).
4. Przy bibliotece powołuje się Radę Biblioteczną w składzie: personel biblioteki, kierownik szkoły, wychowawcy klasy, przedstawiciel Urzędu Gminnego, instruktor PiMBP, przedstawiciel Inspektoratu Szkolnego i komitetu szkolnego. Rada zbiera się nie rzadziej niż dwa razy w roku, dla oceny pracy biblioteki oraz zatwierdzenia jej planów działania.
5. Biblioteki publiczno-szkolne, jako doświadczalna forma organizacji czytelnictwa, otoczone zostaną troskliwą opieką władz kulturalnych i oświatowych szczebla wojewódzkiego i powiatowego, opieką merytoryczną bibliotek powiatowych oraz WiMBP, a także opieką SBP.
6. Niniejsze „Podstawowe zasady” służą jako pomoc przy sporządzaniu indywidualnych regulaminów działalności poszczególnych bibliotek publiczno-szkolnych.

**Kierownik Wydziału
Kultury PWRN**

**Przewodniczący
ZO SBP**

**Kurator Okręgu
Szkolnego**

ORIENTACJA DZIECI W ŚWIECIE KSIĄŻEK

Międzynarodowe Seminarium bibliotekarzy dziecięcych w Bratysławie
2-4 X 1973

W całym świecie coraz pilniejszą potrzebą staje się dobra informacja o tym, co pojawia się na rynku wydawniczym — zwłaszcza dla młodych czytelników. Narastająca produkcja wydawnicza utrudnia orientację nie tylko czytelnikom, ale również tym, którzy powinni być doradcami w wyborze właściwej lektury. Orientacja w tym, co oferują wydawnictwa, to nie tylko sprawa pomocy przy zakupie, ale przede wszystkim możliwość kształtowania gustów odbiorcy i oddziaływania wychowawczego.

Dobra — to znaczy skuteczna — informacja o książkach dla dzieci i młodzieży jest sprawą szczególnie ważną i odpowiedzialną, gdyż dotyczy nie tylko młodocianych odbiorców, ale licznej rzeszy pedagogów, bibliotekarzy, księgarzy, działaczy oświatowych i rodziców. Wagę tego zagadnienia dostrzegają się w wielu krajach, zwłaszcza socjalistycznych, gdzie w centrum uwagi znajdują się sprawy dotyczące wychowania młodego pokolenia.

Na 39 sesji IFLA w Grenoble zagadnienia informacji o książce dziecięcej dyskutowane były w ramach Podsekcji do Spraw Bibliotek Dziecięcych. Sprawom tym poświęcone było również kolejne seminarium zorganizowane dla bibliotekarzy dziecięcych w Bratysławie, które odbyło się w dniach 2-4 października 1973 r.

W seminarium tym, którego hasłem było: „Orientacja dzieci w świecie książek”, uczestniczyli nie tylko bibliotekarze i instruktorzy organizujący czytelnictwo dzieci i młodzieży na Słowacji, Czechach i na Morawach. Zgromadziło ono szersze grono osób zainteresowanych propagandą książek, zwłaszcza popularnonaukowych, oraz rozwijaniem czytelnictwa dzieci i młodzieży. A więc w pierwszym rzędzie wydawców i tych, którzy są odpowiedzialni za politykę wydawniczą, następnie przedstawiciele bibliotek szkolnych i pedagogicznych oraz naukowców, którzy swymi pracami z zakresu teorii i krytyki literatury dla dzieci i młodzieży jak również badaniami w zakresie czytelnictwa, przyczyniają się do rozwoju zainteresowań czytelniczych oraz organizacji właściwych form propagandy i informacji w zakresie literatury dla młodocianych czytelników.

Z bogatego programu trzydniowego seminarium zorganizowanego przez Miejską Bibliotekę w Bratysławie — Oddział Literatury dla Młodzieży oraz Katedrę Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu im. Komeńskiego, w którym obok bibliotekarzy czechosłowackich brali udział zaproszeni gości z Węgier, NRD i Polski, wypada zasygnalizować trzy najważniejsze sprawy.

Przed wszystkim podziw i uznanie budzi fakt, że młode bibliotekarstwo dziecięce na Słowacji ma takie poważne oparcie w uniwersyteckim programie studiów bibliotekoznawczych. Specjalizacja w zakresie pracy bibliotecznej z dziećmi i młodzieżą prowadzona przez dr E. Meššę umo-

zliwia kształcenie fachowców — przyszłych pracowników instrukcyjno-metodycznych na poziomie uniwersyteckim. Absolwenci w zakresie tej specjalizacji mają gruntowne przygotowanie teoretyczne, które mogą wykorzystać w pracy instruktorskiej, bibliograficznej, pedagogicznej itp. Rezultaty są odczuwalne również w 5-letniej tradycji seminariów, gdy dawne studentki uczestniczą w obradach dzieląc się doświadczeniami i osiągnięciami ze swej praktyki bibliotecznej.

Problematykę podejmowaną w ramach tej specjalizacji można prześledzić na podstawie prac dyplomowych oraz magisterskich publikowanych na łamach wydawanego przez Maticę Slovenską „Biuletynu absolwentów i słuchaczy bibliotekoznawstwa o pracy z dziećmi i młodzieżą”, którego nr 29 z 1973 r. zawiera pracę L. Konstantovej „Orientacja dzieci w świecie książek popularnonaukowych”. Stanowiła ona materiał wstępny dla toczących się dyskusji seminaryjnych. Praca ta rejestruje i omawia wszystkie dotychczasowe inicjatywy i poczynienia Słowaków w zakresie orientacji i informacji o literaturze popularnonaukowej dla dzieci, o formach pracy bibliotek i sprawie ich służby informacyjno-bibliograficznej, o działalności radia i telewizji w zakresie informowania dzieci o nowościach literackich (analizuje plan tematyczny redakcji radiowej za 1972 r.¹), omawia wydawnictwa bibliograficzne z zakresu literatury dla dzieci i młodzieży, analizuje działalność wydawnictwa „Mlade Leta” za lata 1971-72 w zakresie wydawania literatury popularnonaukowej dla dzieci.

Gdy mowa o wydawnictwie „Mlade Leta” (słowacki odpowiednik czeskiego wydawnictwa książek dla dzieci „Albatros” czy polskiej „Naszej Księgarni”), należy podkreślić nie tylko jego zasługi wydawnicze, ale też działalność propagandową i informacyjną w zakresie literatury dla dzieci i młodzieży.

Na Seminarium mówiła o tym redaktorka naczelna dr L. Kyselová. Wydawnictwo, poza licznymi ulotnymi materiałami szkoleniowymi, organizuje wystawy, odczyty, współpracuje z Kręgiem Przyjaciół Książki Dziecięcej na Słowacji (członek czechosłowackiej sekcji IBBY — Międzynarodowej Unii Książki Dziecięcej — International Board on Books For Young People — działającej przy UNESCO). „Mlade Leta” wydaje „Mlady čtenár” — adnotowany katalog ilustrowany propagujący książki dla Klubu Młodych Czytelników, a w 1968 r. wydało w ciekawej szacie graficznej publikację „Fantazja — Fakty — Poznanie”, która jest bibliografią zalecającą adresowaną bezpośrednio do młodych czytelników, propagującą książki z różnych dziedzin nauki, techniki i sztuki. Ale najbardziej cenną pozycją jest, wydana na 20-lecie wydawnictwa, „Bibliografia produkcji wydawnictwa »Mlade Leta« za lata 1950-1969” opracowana przez E. Schmidovą-Hornišovą. Zawiera ona 2669 pozycji książkowych z zaznaczeniem, dla jakiego wieku czytelników przeznaczona jest dana książka, 13 publikacji teoretycznych o literaturze dziecięcej i 24 materiały informacyjno-propagandowe (łącznie wykazuje 2705 pozycji bibliograficznych wraz z wykazem książek nagrodzonych oraz licznymi indeksami).

¹ L. Konstantova: Orientácia detí v svete kníh. *Bulletin absolventov a poslucháčov knihovedy o práci s detmi a mládežou*. Martin „Matica Slovenska” 1973 nr 29 s. 34-35.

Cała ta działalność informacyjna i popularyzacyjna wydawnictwa słowackiego uświadomiła mi w przykry sposób, że nasz nieomal monopolista wydawniczy w zakresie literatury dla dzieci i młodzieży, Instytut Wydawniczy „Nasza Księgarnia”, gdzie przez lata trosk i zabiegów, towarzyszących powstawaniu każdej książki, zagubił niegdysiejszą prężność i inicjatywę w organizowaniu twórczego środowiska, dyskusji i badań nad recepcją książki dziecięcej. Jego stoisko na Międzynarodowych Targach Książki w ubiegłym roku nie mogło się pochwalić nawet w porę wydrukowanym tytułowym planem wydawniczym! A Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych właśnie zrezygnowały z wydawania bardzo potrzebnego periodyku „Książka w szkole”, informującego o książkach popularnonaukowych wspomagających przyswajanie wiedzy szkolnej z różnych przedmiotów.

Brak inicjatyw naszych wydawnictw w zakresie informacji i popularyzacji nowości z literatury dla dzieci i młodzieży jest nie tylko poważnym utrudnieniem dla bibliotekarzy (zwłaszcza dokonujących zakupu). Sprawna, szeroka informacja o tej literaturze potrzebna jest i bibliotekom, i rodzicom, i szkole. Zwłaszcza szkole potrzebna jest orientacja w wydawanej literaturze popularnonaukowej, by można ją było wykorzystywać w procesie nauczania. Szkoła bowiem ma przygotować ucznia do tego, by potem stał się odbiorcą informacji naukowo-technicznej — podkreślała w swym referacie red. L. Kyselová. A niestety w tym zakresie szkolnictwo bardzo wyraźnie pozostaje daleko w tyle. W dyskusji na bratysławskim seminarium zwrócono uwagę na fakt, który aktualny jest i na naszym gruncie, że nauczyciele często sami nie są zorientowani w literaturze dla dzieci. Jakżeż więc mogą ją propagować? Ogromnie ważne jest, aby tej sprawie poświęcono więcej uwagi i troski, zwłaszcza w programach nauczania przyszłych nauczycieli. Jest to konieczne i ze względów wychowawczych, i dla lepszej realizacji szkolnych programów, by nauczyciel mógł być dobrym doradcą ucznia w sprawach czytelniczych.

Z treścią tej dyskusji korespondował referat dr S. Leśniaka. Stanowił on relację z wyników badań ankietowych nad czytelnictwem i upodobaniami czytelniczymi dzieci. Prowadzili te badania: w Żylinie dr Rudo Moric, dr J. Polliak i dr S. Leśniak, a w Bratysławie H. Holinova. Celem badań było określenie czynników, które wpływają na czytelnictwo dzieci, ich orientacji w świecie literatury oraz wpływu dorosłych, rodziców i szkoły na wybory czytelnicze.

Badania żylińskie prowadzono metodą ankietową wśród czytelników biblioteki powiatowej (tzn. tych, którzy są już właściwie dobrymi czytelnikami), na terenie szkół (wszyscy uczniowie, a więc również i ci słabiej czytający) — oraz dla konfrontacji — wśród rodziców.

Badania te wykazały, że nieco inaczej kształtują się rzeczywiste wpływy na czytelnictwo dzieci, niż potocznie się sądzi. W świetle tych badań

kolejność odpowiedzi na pytanie: „Kto jest dla ciebie najlepszym doradcą w sprawach czytelniczych?” wypadła następująco:

rówieśnicy	50%
bibliotekarz	38%
rodzice	30%
szkoła	30%
nauczyciel	20%
krewni	7%
księgarz	5%

Ta daleka pozycja nauczyciela i dominujący wpływ rówieśników na decyzje wyborów czytelniczych stanowiły uzupełnienie opinii wyrażanych w dyskusji na temat niekompetencji szkoły w zadaniach lekturowego poradnictwa, a zwłaszcza braku orientacji nauczycieli w tym zakresie.

Wpływ rodziców w świetle badań żylińskich sprowadza się do wypożyczania książek z biblioteki (33%) i kupowania dzieciom książek (51%). Nie interesuje się lekturą dzieci 34% ankietowanych rodziców.

Wyraźne były różnice w ocenach badanych dzieci i rodziców, na przykład w odniesieniu do rozmiarów wolnego czasu (dzieci w 53% informowały, że nie mają wolnego czasu, a rodzice tylko w 6% dostrzegali ten brak czasu swoich dzieci). Również wpływ szkoły na rozwój czytelnictwa dzieci w oczach rodziców wyglądał lepiej niż w oczach dzieci. Rodzice oceniają go jako:

bardzo dobry	12%
dobry	47%
słaby	14%
nijaki	21%
nie wiem	16%

W Bratysławie rodzice w większym stopniu nie dostrzegają wpływu szkoły na czytelnictwo dzieci niż w innych środowiskach (w badaniach sami okazali się zresztą bardziej pasywni w poradnictwie).

Badania dr S. Leśniaka wskazywały też na motywy kierujące doradzaniem dzieciom książek do czytania. Są to w 42% przyczyny poznawcze (te rodzice stawiają na pierwszym miejscu), w 40% kulturalno-wychowawcze, w 38% — potrzeby szkolne, w 37% — moralne, w 33% — powodem jest chęć zabawy, w 22% — chęć zajęcia wolnego czasu i 47% — różne inne.

Materiały ankietowe ukazują też, jak rodzice oceniają wpływ czytania książek na dzieci. A więc: w 27% jako bardzo dobry, w 61% jako dobry, 7% — słaby, żaden, nie wiem.

Interesująco wypadły też odpowiedzi ankietowanych dzieci na pytanie o motywy zainteresowania książką. 82% odpowiadających stwierdziło, że interesuje je treść, akcja książki; 21% — postawa bohaterów książki; 23% odpowiadających twierdzi, że zachętą do przeczytania książki jest nazwisko autora; 8% wskazuje, że ilustracje są czynnikiem zainteresowania się daną książką.

Główna uwaga referentów i uczestników seminarium skoncentrowana była na problemach bibliotecznej informacji o książkach dla dzieci i młodzieży oraz różnych form propagowania tej literatury. Duże zasługi na tym polu ma Oddział Literatury dla Młodzieży Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bratysławie, będący centrum metodycznym dla bibliotek dziecięcych na Słowacji. Opracowuje się tu i wydaje tematyczne zestawy bibliograficzne, które wykorzystywane są nie tylko w bibliotekach publicznych, ale i w szkolnych. Oprócz tradycyjnych form informacji bibliotecznej takiej jak katalogi, plakaty i wystawki, podkreślano dużą siłę oddziaływania tzw. „mówionej bibliografii”, która jest przeglądem nowości przygotowanym przez czytelników (czasem nagrany na taśmy magnetofonowe). Nie wszędzie jednak są warunki dla tego typu pracy.

Inż. E. Drobny, naczelny redaktor czasopisma „Elektron”, zwrócił uwagę na duże możliwości informacyjne tego typu miesięcznika, który popularyzując różne dziedziny wiedzy i techniki, równocześnie może i powinien informować o ukazujących się książkach popularnonaukowych dla młodzieży.

Dla pełnej informacji i popularyzacji książek dla dzieci i młodzieży potrzebna jest współpraca wszystkich instytucji i organizacji zainteresowanych rozwojem kultury oraz wychowaniem młodego pokolenia. O takie współdziałanie upominała się w swoim wystąpieniu red. L. Kyselova, która wskazała również na pilną potrzebą opracowania ilustrowanego katalogu dla dzieci oraz bibliografii zalecających adresowanych do młodych czytelników.

To współdziałanie w zakresie orientacji i propagowania literatury dla dzieci i młodzieży jest szczególnie potrzebne u nas. Mamy bowiem wiele jeszcze zaległości w tym zakresie. Należy żywić nadzieję, że obecnie, gdy wprowadzana reforma oświaty w tak wyraźny sposób zwraca uwagę na konieczność kształtowania szeroko rozumianego środowiska wychowawczego, książka i biblioteka dla dzieci i młodzieży znajdzie się w centrum uwagi jako ważne ogniwo w całości systemu wychowania. Orientacja w literaturze dla dzieci i młodzieży potrzebna jest nie tylko bibliotekarzom, ale zarówno pedagogom, jak i rodzicom. Dlatego należy dołożyć wszelkich starań, by taką informację rozwinąć. Dotychczasowe wysiłki wydawców, księgarzy i bibliotekarzy powinny być skoordynowane. Wydaje się, że odpowiednią płaszczyzną dla tych poczynań mogłaby stać się polska Sekcja IBBY. W Czechosłowacji działa od 1964 r. Sekcja IBBY, która składa się z Kręgu Przyjaciół Książki Dziecięcej na Słowacji (pod przewodnictwem pisarza Rudo Morica) oraz z Towarzystwa Przyjaciół Książki dla Młodzieży działającego w Pradze pod kierunkiem pisarza Bohumila Riha. Ich zadaniem jest pomoc w rozwijaniu i propagowaniu twórczości dla dzieci i młodzieży (m. in. przez typowanie najlepszych utworów do nagrody Ministra Kultury), zarówno w danym kraju, jak i na forum międzynarodowym, oraz popieranie badań naukowych, teoretycznych w tej gałęzi twórczości (również przez stworzenie takiej

trybuny krytyczno-literackiej, jaką jest czasopismo „Złoty Maj”). U nas pod koniec 1972 r. została zorganizowana polska sekcja IBBY, której przewodniczy red. J. Maruszewski, przedstawiciel Naczelnego Zarządu Wydawnictw. Należy żywić nadzieję, że stawiając pierwsze kroki w pracy tego Stowarzyszenia skorzystamy z doświadczeń naszych czechosłowackich sąsiadów, a polska sekcja IBBY podejmie w przyszłości prace w zakresie informacji o książkach dla dzieci i młodzieży.

**NARADA KOMITETU KONSULTATYWNEGO
KOMISJI TEORII I BADAŃ BIBLIOTEKOZNAWCZYCH IFLA**

(Warszawa 14-15 grudnia 1973)

W dniach 14-15 grudnia 1973 r. odbyło się pierwsze posiedzenie Komitetu Konsultatywnego Komisji Teorii i Badań Bibliotekoznawczych IFLA w Warszawie. W posiedzeniu wzięli udział: O. S. Czubarjan (ZSRR) — przewodniczący, J. Kołodziejska (Polska) — sekretarz, członkowie: R. Kluth (NRF), W. Mühle (NRD), A. Vlčeva (Bułgaria), D. Vidovič (Jugosławia) oraz L. Vladimirov (ZSRR) — przewodniczący Sekcji Szkół Bibliotekarskich IFLA w charakterze łącznika między obu komisjami. Na zaproszenie przewodniczącego Komisji O. S. Czubarjana obradom przysłuchiwali się doc. dr hab. W. Stankiewicz, przewodniczący SBP; dr R. Cybulski, dyrektor Instytutu Bibliograficznego; mgr R. Kozłowski, wicedyrektor BN.

Pomocy finansowej w zorganizowaniu narady udzieliła Biblioteka Narodowa, opiekę nad przebiegiem obrad i gośćmi sprawował zespół pracowników Instytutu Książki i Czytelnictwa.

Fot. M. Broda

Pierwszy dzień obrad Komitetu Konsultatywnego.

Fot. M. Broda

Doc. dr hab. Witold Stankiewicz, dyrektor Biblioteki Narodowej, informuje Komitet Konsultacyjny o pracach naukowych Biblioteki Narodowej.

W pierwszym dniu obrad członkowie Komitetu Konsultacyjnego zostali przyjęci przez Dyrektora Biblioteki Narodowej doc. dr hab. W. Stankiewicza, który wygłosił obszerną informację o głównych kierunkach prac naukowych w Bibliotece Narodowej. Po części oficjalnej Komitet Konsultacyjny skupił swoje prace wokół problemów przewidzianych w programie narady. Obejmowały one:

1. Sprawozdanie sekretarza Komisji J. Kołodziejskiej z przebiegu dwóch posiedzeń Komisji Teorii i Badań Bibliotekoznawczych w czasie 39 sesji IFLA w Grenoble.
2. Omówienie przez sekretarza Komisji J. Kołodziejską programu pracy Komisji na lata 1974-1975 i dyskusja nad poszczególnymi propozycjami.
3. Przedstawienie przez przewodniczącą Komisji O. S. Czubarjana propozycji tematycznych, które mogłyby znaleźć się w programie spotkań Komisji na 40 Sesji w Waszyngtonie i dyskusja nad nimi.

*

W programie drugiego dnia obrad przewodniczący O. S. Czubarjan przedstawił projekt opracowania międzynarodowego słownika bibliotekarskiego, który obejmowałby najważniejsze terminy bibliotekarskie i bibliotekoznawcze w aspekcie porównawczym. Nad projektem tym toczyła się ożywiona dyskusja. W drugim punkcie programu sekretarz J. Kołodziejska poinformowała zebranych o aktualnych kierunkach prac naukowych prowadzonych w Instytucie Książki i Czytelnictwa.

W ciągu dwu dni obrad Komitet Konsultatywny opracował główne kierunki działania na najbliższe lata. Skupiają się one wokół problemów merytorycznych, które będą podejmowane w ramach prac Komisji Teorii i Badań Bibliotekoznawczych przy ścisłej współpracy z Sekcją Szkół Bibliotekarskich IFLA. Dotyczą one następujących zagadnień:

1. Teoretycznych problemów rozwoju czytelnictwa ze szczególnym uwzględnieniem metod socjologicznych, psychologicznych i pedagogicznych stosowanych w badaniach.
2. Rozwoju i popularyzacji metod badawczych typowych dla bibliotekoznawstwa porównawczego.
3. Inicjowanie badań nad rozwojem teorii i praktyki bibliotekarskiej w krajach rozwijających się ze szczególnym uwzględnieniem szkolnictwa, ustawodawstwa i czasopiśmiennictwa bibliotekarskiego.

Osobną grupę tematyczną będą stanowiły problemy wykraczające poza ramy Komisji Teorii Badań Bibliotekoznawczych. Należy do nich projekt opracowania międzynarodowego słownika bibliotekarskiego, który obejmowałby kilkadziesiąt podstawowych, najczęściej używanych w pracach naukowych i w praktyce terminów takich jak na przykład: bibliotekoznawstwo, automatyzacja procesów bibliotecznych, katalog przedmiotowy, system biblioteczny, socjologia czytelnictwa, zbiory biblioteczne itp.

Przedstawiony przez przewodniczącego O. S. Czubarjana dobór haseł został potraktowany jako projekt wstępny i w dyskusji został uzupełniony i znacznie poszerzony. W przyszłości zakres terminów dla słownika będzie szerzej skonsultowany ze stowarzyszeniami poszczególnych krajów. Projekt słownika nie zakłada dążenia do ujednoczenia znaczeń poszczególnych terminów, lecz pokazanie różnorodności ich stosowania w poszczególnych krajach. Prace nad słownikiem przewiduje się na dwa lata.

Innym projektem, który został również pomieszczony w programie prac Komisji, jest opracowanie informatora o ośrodkach i instytucjach naukowo-badawczych, które realizują prace z zakresu bibliotekoznawstwa i czytelnictwa. Pewne informacje na ten temat są w posiadaniu Biblioteki im. Lenina, wymagają one jednak uzupełnienia. Inną pracą o charakterze informacyjnym będzie bibliografia prac na temat czytelnictwa prowadzonych w Polsce, której opracowania podjął się Instytut Książki i Czytelnictwa. Pierwsza tego typu informacja ukazała się w 1966 r.¹

Zastanawiano się również nad potrzebą opracowania międzynarodowej bibliografii na temat czytelnictwa, do której weszłyby najwybitniejsze opracowania, reprezentujące dorobek poszczególnych krajów.

*

Udział Komisji Teorii i Badań Bibliotekoznawczych w 40 Sesji IFLA, która planowana jest w listopadzie bieżącego roku w Waszyngtonie, rysuje się ciekawie. Ponieważ głównym tematem tej Sesji jest: „Krajowe

¹ „Badania czytelnicze w Polsce. Wybór literatury za lata 1945-1965”. Warszawa 1966 Biblioteka Narodowa s. 70.

Fot. M. Broda

**Doc. dr hab. Witold Stankiewicz, dyrektor Biblioteki Narodowej w Warszawie,
i dr Rolf Kluth, dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w Bremen.**

i międzynarodowe planowanie działalności bibliotecznej”, Komisja postanowiła wspólnie z Sekcją Szkół Bibliotekarskich IFLA odbyć jedno wspólne posiedzenie, którego głównym tematem będzie organizacja i planowanie pracy naukowo-badawczej w zakresie bibliotekoznawstwa w wyższych szkołach bibliotekarskich i dużych bibliotekach. Osobno, już w ramach Komisji, podjęte zostaną dwa główne tematy, a mianowicie:

1. Planowanie krajowych systemów bibliecznych.
2. Teoretyczne podstawy organizowania systemów bibliecznych.

Oprócz wymienionych zamierzeń postanowiono również kontynuować międzynarodowe spotkania specjalistów w zakresie bibliotekoznawstwa ze szczególnym uwzględnieniem problemów metodologicznych. W 1975 r. przewiduje się zorganizowanie w Warszawie międzynarodowego seminarium na temat współcześnie stosowanych metod w badaniach czytelnicych. Seminarium mieściłoby się w programie 20-lecia istnienia Instytutu Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej.

ZAGADNIENIA POPULARYZACJI NAUKI W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH

W Roku Nauki Polskiej, gdy w myśl uchwał VI Zjazdu PZPR nauka powinna być jednym z głównych czynników kształtujących oblicze naszego kraju, a jej rozwój powinien odpowiadać dzisiejszym i przyszłym potrzebom naszego społeczeństwa w każdej dziedzinie życia, należy zwrócić uwagę na rolę bibliotek publicznych w popularyzacji nauki. Wypada zatem sformułować pytanie, w jakim stopniu biblioteki publiczne spełniają zadania, jakie stawia przed nimi rozwój cywilizacji, czy są przygotowane do ich pełnienia i co im przeszkadza w rozwoju.

Odpowiedzi na te pytania należy szukać w sferze statystyki, porównując rozwój bibliotek w poszczególnych latach, śledząc rolę, jaką pełnią biblioteki publiczne w krajach wysoko uprzemysłowionych, oraz wsłuchując się uważnie w głosy środowiska bibliotekarzy, publikowane na łamach czasopism fachowych bądź wygłaszane na zjazdach czy sesjach naukowych. Starając się odpowiedzieć na te pytania wykorzystano jedynie część materiału, jaki zawiera literatura fachowa, uzupełniając je informacjami o dorobku bibliotek publicznych Wrocławia w dziedzinie popularyzacji nauki, ze szczególnym uwzględnieniem I Dzielnicy Biblioteki Publicznej Stare Miasto.

Biblioteki publiczne są instytucją powołaną do gromadzenia i opracowania zbiorów w celu udostępniania i informowania o nich szerokich kręgów społeczeństwa. Współczesne biblioteki publiczne opierają swoją działalność na zasadach planowania, realizując zakres swych usług w ramach określonych wskaźników.

Wskaźniki te, opracowane przez Instytut Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej, określają funkcje bibliotek publicznych w powiązaniu z rozwojem nauki, techniki, oświaty, organizacją szkolnictwa, strukturą zawodową ludności oraz całym zespołem cech charakterystycznych dla danego społeczeństwa.

Współczesny model biblioteki publicznej w Polsce różni się jednak pod wieloma względami od modelu biblioteki publicznej w krajach zachodnioeuropejskich czy w ZSRR.

Biblioteki publiczne w krajach Europy zachodniej i w Stanach Zjednoczonych, przystosowane do przemian, jakie zaszły we współczesnej kulturze i cywilizacji, wyposażone są w nowoczesne urządzenia techniczne. Mają też szeroko rozbudowaną służbę informacyjną, a struktura księgozbiorów ma na względzie przede wszystkim upowszechnianie wiedzy w określonym środowisku. Dla przykładu: w Stanach Zjednoczonych literatura popularnonaukowa dla dorosłych stanowi 35—50% całości księgozbiorów w małych bibliotekach, obsługujących miejscowości poniżej 10 tys. mieszkańców, i 80—95% całości księgozbioru w miejscowościach od 50 do 100 tys. mieszkańców.¹ Ponadto dąży się, aby nowe tytuły popularnonaukowe stanowiły 10—15% nabytków rocznych w małych bibliotekach oraz 25—35% w dużych bibliotekach. W Wielkiej Brytanii przyjęte normy (dotyczące przede wszystkim uzupełniania księgozbiorów bibliotek publicznych) zakładają, że na każdy 1000 mieszkańców powinno przybywać w bibliotekach 250 wol. rocznie, z których 36% powinno przypadać na literaturę popularnonaukową.

¹ Kołodziejska J.: *Biblioteki publiczne. Główne kierunki rozwoju*. Warszawa 1972 s. 86.

Biblioteki publiczne w Polsce udostępniają przede wszystkim literaturę piękną, dysponując w znikomym stopniu nowoczesnymi środkami przekazywania informacji, takimi jak: zapisy w zmniejszonym formacie, filmy, przeźrocza, płyty itp.

Ustalone przez Instytut Książki i Czytelnictwa wskaźniki przewidują gromadzenie 30—45% literatury popularnonaukowej w stosunku do całości zbiorów.

Włączenie do bibliotek publicznych upowszechniania nauki staje się pilną potrzebą społeczną. Występuje ona coraz wyraźniej w miarę rozwoju rewolucji naukowo-technicznej oraz zachodzących przemian społeczno-ekonomicznych i kulturalnych. W kwestii tej prof. Suchodolski w książce *Wychowanie dla przyszłości* stwierdza, »że wprawdzie nauka i technika istniały na ziemi od wieków, nigdy jednak dawniej nie warunkowały istnienia ludzkiego w tak wielkiej mierze i tak powszechnie, jak się to zaczęło ujawniać w ciągu ostatnich 100 lat.«² Rozwój nauki i postęp we wszystkich dziedzinach techniki wymagają od ludzi czynnych zawodowo uzupełniania swojej wiedzy i kwalifikacji zawodowych, najczęściej drogą samokształcenia, w oparciu o książki i czasopisma. Zjawisko kontynuowania samodzielnego dokształcania się przez całe życie jest trwałym i ważnym składnikiem systemu oświatowego, jest ono wyrazem tendencji światowych.

W tej sytuacji zachodzi pilna potrzeba unowocześnienia modelu biblioteki publicznej w Polsce nie tylko w zakresie struktury przyrostu zbiorów, ale także poprzez unowocześnienie metod pracy oraz weryfikacji i rozszerzenia funkcji, jaką powinna pełnić w społeczeństwie. Szczególnie ważne jest, aby działalność bibliotekarzy nie ograniczała się do technicznych czynności rejestrowania, podawania lub wskazywania czytelnikom poszukiwanych przez nich pozycji. Aktywna służba informacyjna w bibliotekach oraz wysoki poziom poradnictwa bibliotecznego pozwolą bowiem nie tylko rozszerzyć zainteresowania czytelnicze czy zachęcić do lektury ambitniejszej, ale przede wszystkim świadomie ukierunkowywać zainteresowania czytelników.

Wobec eksplozji informacji, które domagają się uporządkowania, selekcji i integracji przez lekturę, dobrze zorganizowana służba informacyjna oraz poradnictwo biblioteczne powinno istnieć w każdej bibliotece publicznej. Bez informacji samodzielnemu dokształcaniu i kształceniu grozi żywołość i strata czasu. Nowoczesne biblioteki publiczne muszą zachęcać do kształcenia się i popularyzować naukę.

Należyte pełnienie tych funkcji zapewniają wysokie kwalifikacje pracowników bibliotek oraz należyte zorganizowany warsztat pracy. Podstawowym składnikiem warsztatu pracy jest księgozbiór podręczny, wyodrębniony wyłącznie dla potrzeb działów lub punktów informacyjnych.

Badania Zakładu Informacji Naukowej Biblioteki Narodowej wykazały, że trzon księgozbiorów podręcznych stanowią źródła z zakresu literatury i nauk społecznych. Ze względu na częste korzystanie przez czytelników, do księgozbiorów podręcznych włączone są biografie pisarzy, opracowania poszczególnych zagadnień gospodarczych, politycznych itp. Bardzo małą część księgozbioru podręcznego stanowią książki z dziedziny nauk matematyczno-przyrodniczych oraz czasopisma. Dominacja piśmiennictwa typu humanistycznego w bibliotekach publicznych wynika z faktu istnienia rozbudowanej sieci bibliotek fachowych, które gromadzą i udostępniają przede wszystkim literaturę techniczną w szerokim rozumieniu tego słowa.

Obok księgozbioru podręcznego źródłem informacji są katalogi ogólnobiblioteczne oraz różnego rodzaju kartoteki, szczególnie kartoteki literackie. Konieczne jest sporządzanie kartotek aktualnych w danej chwili, gromadzenie i wyodrębnianie niewielkiej ilości podstawowej literatury oraz likwidowanie kartoteki w momencie dezaktualizacji tematu lub osłabienia zainteresowania.

² Suchodolski B.: *Wychowanie dla przyszłości*. Warszawa 1959 s. 90.

W bibliotekach powiatowych i miejskich istnieje potrzeba umiejscowienia informacji o regionie poprzez prowadzenie w tych bibliotekach regionalnych kartotek bibliograficznych i kartotek tekstowych. Opracowanie kartotek regionalnych oraz specjalizacja księgozbiorów bibliotek publicznych powinny uwzględniać specyfikę regionu. W ramach specjalizacji profil księgozbioru powinien być tak ukształtowany, by stanowił możliwie pełny obraz regionu.

Jedną z licznych form popularyzacji nauki w bibliotekach publicznych jest organizowanie wystaw tematycznych, związanych z aktualnymi wydarzeniami, oraz wystaw nowych nabytków. Inną informacją jest organizacja spotkań autorskich, prelekcji i odczytów.

Realizacji naszkicowanych tu form działalności, jakie w naszym społeczeństwie powinny spełniać biblioteki publiczne, nie sprzyja szereg czynników, a mianowicie:

1. Działalność bibliotek publicznych w zakresie służby informacyjnej nie jest ujęta w jednolite przepisy prawne. Ustawa o bibliotekach z 9 kwietnia 1968 r. mówi, że »biblioteki ogólnokrajowej sieci bibliotecznej zobowiązane są do współdziałania w zakresie gromadzenia, przechowywania i udostępniania zbiorów, sporządzania i rozpowszechniania informacji bibliograficznych i dokumentacyjnych w działalności naukowo-badawczej oraz w dokształcaniu i doskonaleniu zawodowym pracowników bibliotek.«³ Bardziej szczegółowym aktem, dotyczącym wyłącznie bibliotek publicznych, są wytyczne zalecające zorganizowanie sprawnej informacji dla studiujących zaocznie w zakresie możliwości korzystania ze zbiorów bibliotecznych, katalogów centralnych, informatorów itp. Wytyczne Ministerstwa Kultury i Sztuki zalecały włączenie działalności służby informacyjnej do działów instrukcyjno-metodycznych. Praktycznie w wielu bibliotekach czynności związane z udzielaniem informacji pełnione są przez pracowników różnych działów. Rozproszenie informacji w różnych, niezainteresowanych bezpośrednio tą działalnością działach biblioteki, powoduje niedociągnięcia natury organizacyjnej i merytorycznej. Ponadto udzielanie informacji schodzi na plan drugi ze względu na brak możliwości czasowych i szczupłość obsady bibliotecznej w poszczególnych działach, a szczególnie w działach udostępniania, z którymi działalność ta powinna się przede wszystkim łączyć. Znalazło to zresztą potwierdzenie w nowych statutach bibliotek stopnia powiatowego, gdzie służbę informacyjną połączono z działem udostępniania.

2. Wadliwa polityka gromadzenia księgozbioru nie uwzględnia zapotrzebowania obsługiwanego środowiska.

3. Przygotowanie fachowe bibliotekarzy również nie sprzyja pełnieniu przez biblioteki nowoczesnych zadań. W 1969 r. w bibliotekach publicznych pełne kwalifikacje posiadało 40% ogółu zatrudnionych. Bibliotekarze z wyższym wykształceniem stanowili 6,6% ogółu zatrudnionych. Sytuację tę pogarsza duża płynność kadr, spowodowana niezbyt zachęcającymi warunkami finansowymi, oferowanymi przez biblioteki publiczne.

4. Mało atrakcyjny księgozbiór pod względem formy i treści, mało nowości oraz niedostateczna selekcja książek przestarzałych nie sprzyja rozwojowi szerszych zainteresowań. Rzeczą konieczną wydaje się zmiana przepisów dotyczących gromadzenia i usuwania zbiorów, wydanych przez Ministerstwo Finansów w celu zabezpieczenia majątku narodowego. Krępują one biblioteki w skutecznej aktualizacji zbiorów.

³ Dz. U. 1968, nr 12, poz. 63.

5. Brak odpowiednich lokali bibliotecznych wyposażonych w nowoczesne urządzenia techniczne.

Wymienione czynniki powodują, że pomimo stosunkowo wysokiego procentu (30—40%) literatury popularnonaukowej w odniesieniu do całości zbioru, wskaźnik wypożyczeń tej literatury wynosi według badań Instytutu Książki i Czytelnictwa w bibliotekach miejskich 15%, a w bibliotekach wiejskich około 10%.

Poczytność wymienionej literatury zależy także w dużym stopniu od zapotrzebowania społecznego środowiska. Tam, gdzie występuje mniejsze zapotrzebowanie na książkę popularnonaukową oraz gdzie biblioteki reprezentują niższy poziom, wskaźnik wypożyczeń tej literatury jest na ogół niższy. W skupiskach miejskich, zwłaszcza uprzemysłowionych, gdzie są ośrodki naukowe oraz organizacje popularyzujące naukę, zainteresowanie książką popularnonaukową przekracza wskaźnik ogólnokrajowy.

Przytoczę tu wyniki badań, przeprowadzonych przez WiMBP w bibliotekach Wrocławia, a dotyczących popularyzacji nauki. Wykazały one, że największym zainteresowaniem wśród czytelników cieszą się działy: geografia, historia, a szczególnie wspomnienia dotyczące II wojny światowej. Duże zainteresowanie budzą książki podróżnicze i krajoznawcze, następnie literatura, a w szczególności historia literatury, opracowania literackie, problemy ortografii, pisowni i wymowy. Kolejne miejsce pod względem zainteresowania czytelników zajmują nauki społeczne, a w tym problemy walk klasowych i ruchów rewolucyjnych, zagadnienia ekonomii i ekonomiki, socjologii itp. Na dalszych miejscach znajdują się nauki matematyczno-przyrodnicze, medycyna, nauki techniczne, rolnictwo, sztuka i architektura oraz filozofia.

Struktura księgozbiorów bibliotek publicznych we Wrocławiu wykazuje, że udział ilościowy literatury popularnonaukowej wzrasta: w 1972 r. osiągnęła ona około 30%. Wypożyczenia tej literatury również wzrastają: w 1972 r. wynosiły 19%. Jednocześnie przodująca we Wrocławiu pod względem popularyzacji nauki I Dzielnicowa Biblioteka Publiczna Stare Miasto osiągając w 1971 r. wskaźnik wypożyczeń literatury popularnonaukowej 34% zwiększyła go w 1972 r. do 35,2%. W strukturze księgozbioru tej biblioteki literatura popularnonaukowa stanowiła w 1970 r. 32%, a w 1972 r. — 37%.

Na dużą poczytność literatury popularnonaukowej w Bibliotece Stare Miasto składają się następujące czynniki:

- stale aktualizowany księgozbiór, szybko udostępniany czytelnikom;
- czytelnia z dużym wyborem tytułów czasopism i bogatym księgozbiorem podręcznym;
- popołudniowe godziny otwarcia w wymiarze 7 godzin dziennie;
- centralne położenie w pobliżu uniwersytetu i szkół średnich;
- wolny dostęp do półek.

Niemalą rolę w osiągnięciach tej biblioteki odegrały liczne, często zmieniane wystawy. Ogółem w placówkach I Dzielnicowej Biblioteki Publicznej opracowano w 1972 r. 500 wystaw, prezentujących czytelnikom książki, jakimi placówka dysponuje, na tematy związane z rocznicami kulturalnymi, historycznymi, politycznymi itp.

Około 25% korzystających z I DBP stanowią studenci, reszta to uczniowie szkół średnich, pracownicy umysłowi i uczniowie szkół podstawowych.

Z informacji, jakich udzielają ustnie lub pisemnie pracownicy czytelnicy, najczęściej korzystają uczniowie szkół średnich, którzy stanowią 80% użytkowników informacji. Studenci przychodzą z konkretnymi potrzebami informacyjnymi, których

źródeł szukają sami w księgozbiornym podręcznym. W księgozbiornym tym najczęściej wykorzystywane są książki z dziedziny nauki o literaturze (28% ogólnej liczby udostępnionych woluminów). Zapotrzebowanie na książki z dziedziny historii, geografii stanowi 18%, historia sztuki 12%, nauki społeczne 11%, encyklopedie 10%.

Głównym motywem zainteresowania czytelników literaturą popularnonaukową, a w szczególności działem nauki o literaturze, jest realizacja programu nauki szkolnej. Młodzież poszukuje materiałów do referatów i dyskusji na tematy wyznaczone przez szkołę. Oprócz tego najczęściej powtarzającym się motywem jest poszukiwanie porad praktycznych. Następne miejsce zajmuje planowe samokształcenie oraz zainteresowania indywidualne. Nie bez wpływu pozostają różnego rodzaju akcje popularyzatorskie w rodzaju „Człowiek — Świat — Polityka”, „Disce puer” itp., które intensyfikują zainteresowania książką niebeletrystyczną oraz skłaniają do korzystania z informacji bibliotecznych. Duży procent uczniów korzystających z informacji czytelni świadczy o tym, że biblioteki szkolne nie są dostatecznie przygotowane do pomocy w realizacji programu szkolnego i udzielania uczniom informacji bibliograficznych.

We wszystkich bibliotekach Wrocławia źródła, w których czytelnicy najczęściej poszukują typowych informacji, to wszelkiego rodzaju informatory, jak: encyklopedie, słowniki ogólne i specjalne. W poszukiwaniu informacji czytelnicy sięgają po katalogi i czasopisma. Źródła pogłębiające daną dziedzinę wiedzy najczęściej wskazują bibliotekarze. Najpopularniejszą formą informacji zbiorowej stosowaną w bibliotekach publicznych Wrocławia są wystawy książek związanych tematycznie z konkursami, rocznicami, obchodami okolicznościowymi dotyczącymi różnych dziedzin nauki. Często organizowane są wystawy związane z twórczością pisarzy zapraszanych na spotkania autorskie. Inną formą informacji zbiorowej są przeglądy książek, katalogi problemowe i zestawienia bibliograficzne na tematy cieszące się w społeczeństwie największym zainteresowaniem.

*

Efekty popularyzacji nauki, świadomego kierowania czytelnictwem byłyby znaczniejsze i skuteczniejsze, gdyby istniało więcej czytelni, a bibliotekarze pracowali w lepszych warunkach lokalowych. Potrzebne są nowe formy informacji o książkach i nowe formy ich popularyzacji. Należy zaniechać stosowania tych form, które są mało efektywne, a przy tym nadmiernie czasochłonne.

Należy rozwinąć szeroką współpracę z organizacjami zajmującymi się popularyzacją nauki w ogóle. Powinna ona mieć charakter świadomego, zorganizowanego i planowego działania.

Istnieje duża potrzeba uatrakcyjnienia i zwiększenia liczby tytułów, skrócenia cyklu wydawniczego oraz podniesienia poziomu wydawnictw popularnonaukowych. Sondaż przeprowadzony przez Marię Brzozowską wśród studentów wskazuje na wzrastające zainteresowanie szeroko pojętą humanistyką i problemami sztuki współczesnej.⁴ Te zainteresowania środowisk technicznych powinny zwrócić uwagę wydawców.

Potrzebna jest szeroka współpraca z młodzieżą, która zaspokaja w bibliotekach publicznych swoje pierwsze potrzeby wiadomości o świecie, technice i życiu. Nauczenie korzystania ze zbiorów, katalogów i kartotek, fachowa informacja i porady,

⁴ *Upowszechnianie nauki i zainteresowanie nauką*. Wrocław 1971 s. 297-301.

wyrobienie nawyku korzystania z bibliotek — uczyni z młodzieży stałych czytelników sięgających po literaturę naukową.

*

Marzeniem każdego bibliotekarza jest praca w przestronnej i jasnej bibliotece, wprowadzenie mechanizacji do bibliotek: telexu, aparatów reprograficznych, przeźroczy, taśm czy choćby telefonów. Zanim to nastąpi, można podjąć próby usprawnienia niektórych czynności.

Wiadomo, że obsada bibliotek jest ciągle niewystarczająca wobec dużego społecznego zapotrzebowania na indywidualną informację i porady bibliograficzne. Dla czego nie wcielić w życie wielokroć poruszanego przez bibliotekarzy projektu współpracy bibliotek w dziedzinie przygotowywania zestawów bibliograficznych? Tematy wymagające opracowania — można przewidzieć, a na zebraniach pracowników działów informacyjno-bibliograficznych można powierzyć je poszczególnym bibliotekom do opracowania. Ostatnim etapem będzie rozesłanie zestawów do bibliotek. Zyskujemy przez to oszczędność czasu, gwarancję rzetelniejszych opracowań i bogatszy wybór tematów. Koordynatorem tych prac powinna być WiMBP.

*

Popularyzując naukę w bibliotekach publicznych, nie należy zapominać o funkcji literatury pięknej. Literatura piękna oprócz funkcji estetycznych często, a właściwie zawsze pełni funkcję literatury społecznej, choćby przez fakt podnoszenia ogólnego poziomu intelektualnego. Istotnym walorem tej literatury jest też rozwijanie wyobraźni. Popularyzacji nauki nie należy więc rozwijać kosztem literatury pięknej. Tylko współistnienie i rozwój zainteresowań czytelników dla obu rodzajów literatury może sprawić, że biblioteki publiczne będą rzeczywiście uczestniczyły w wychowaniu człowieka przez naukę.

Wnioski

1. W związku z przewidywanym w najbliższych latach rozwojem kształcenia pracowników systemem zaocznym, zarówno na poziomie średnim, jak i wyższym, oraz podnoszeniem ogólnego poziomu wykształcenia społeczeństwa — istnieje konieczność rozbudowy w bibliotekach publicznych warsztatów informacyjno-bibliograficznych. Wiąże się to z odpowiednim gromadzeniem księgozbiorów, aparatu pomocniczego (kartotek, materiałów bibliograficznych) oraz zatrudnieniem wysoko kwalifikowanej kadry.

2. Istnieje konieczność zwiększenia sieci czytelnów z prawdziwego zdarzenia, które by przy trudnych nieraz warunkach mieszkaniowych ułatwiły korzystanie z bogatych księgozbiorów, możliwie blisko miejsca zamieszkania. Z tym wiąże się również konieczność współpracy z bibliotekami naukowymi na terenie miasta w celu zapewnienia czytelnikom poprzez wypożyczenia międzybiblioteczne literatury specjalistycznej, której biblioteki publiczne nie posiadają ze względu na swój charakter.

3. Wydaje się konieczne przeanalizowanie przynajmniej wycinkowo zawartości księgozbiorów w poszczególnych bibliotekach i dostosowanie ich do potrzeb poszczególnych środowisk.

4. Potrzebne jest przeanalizowanie wszystkich form popularyzacji literatury naukowej w społeczeństwie pod kątem ich skuteczności w konkretnych środowiskach i wyeliminowanie z pracy bibliotek działań przestarzałych i czasochłonnych.

Literatura

1. Biblioteki publiczne w liczbach w 1971 r. Cz. 1, Cz. 2, Warszawa 1972.
2. Czyżowska Z.: *Upowszechnianie kultury w Polsce Ludowej*. Warszawa 1971.
3. *Dziennik Ustaw* 1968, nr 12.
4. Kołodziejska J.: *Biblioteki publiczne. Główne kierunki rozwoju*. Warszawa 1972.
5. *Materiały WROK i WiMBP. Upowszechnianie nauki w domach kultury, klubach i bibliotekach Wrocławia*. Wrocław 1973.
6. Przelaskowski R.: *Zagadnienia teoretyczne organizacji bibliotek*. Warszawa 1972.
7. *Sprawozdania GUS Dzielnicowej Biblioteki Publicznej — Stare Miasto*.
8. Suchodolski B.: *Wychowanie dla przyszłości*. Warszawa 1959.
9. *Upowszechnianie nauki i zainteresowanie nauką*. Wrocław 1971.

CECYLIA DUNINOWA

Miejska Biblioteka Publiczna
w Łodzi

STAN, METODY I POTRZEBY AKTYWNEJ PROPAGANDY BIBLIOTECZNEJ

Współczesne bibliotekarstwo, jako jeden z elementów bogatego programu upowszechniania wiedzy, stanęło przed szeregiem nowych zadań i obowiązków mających na celu przybliżenie społeczeństwu książki i instytucji nią dysponujących. Zadaniem nowoczesnej biblioteki jest obecnie świadoma organizacja grupy swoich odbiorców, czyli publiczności czytelniczej w obsługiwanym środowisku. Jedną z coraz szerszych kręgów użytkowników wychodzi ona w ten sposób poza ramy biernego wypożyczenia zbiorów zgłaszającym się bezpośrednio czytelnikom.

Nowe funkcje bibliotek w środowisku wypływają nie tylko z ogólnych założeń polityki państwowej w dziedzinie upowszechniania, ale przede wszystkim z obowiązku przybliżania społeczeństwu pełnego dorobku wiedzy, by w pełni zaspokoić coraz bardziej zróżnicowane potrzeby czytelnicze poszczególnych środowisk. Sytuacja ta powoduje konieczność wprowadzenia do programów działania bibliotek wszystkich typów i szereg nowych form aktywnego rozwijania usług propagandowo-informacyjnych.

Informacje o bibliotece, kierowane różnymi drogami do grup i środowisk społecznych nie związanych z biblioteką, mają na celu poinformowanie ich o szerokich możliwościach usług nowoczesnego bibliotekarstwa, jak również zachęcenie do korzystania z bogatych zasobów bibliotecznych. Tak pomyślana działalność propagandowa stwarza z biblioteki ośrodek upowszechniania wiedzy i czytelnictwa, a bibliotekarza czyni odpowiedzialnym za skuteczność i prawidłowość stosowanych form realizacji.

Działalność propagandowa bibliotek realizowana w zasięgu wewnętrznym obejmuje czynności w zakresie popularyzacji czytelnictwa, w zakresie zewnętrznym — popularyzację biblioteki.

Popularyzacja czytelnictwa wszelkie formy aktywności bibliotecznej kieruje do tych użytkowników, którzy już wiedzą, czym jest biblioteka, już z niej korzystają jako czytelnicy określonych książek. Głównie do tego kręgu zagadnień sprowadzały się dotychczas w Polsce stosowane formy działalności propagandowej. Były immanentną częścią programu pedagogicznego oddziaływania biblioteki.

Na uwagę zasługuje obecnie drugi z wyżej wymienionych rodzajów aktywności biblioteki, odnoszący się do szeroko rozumianych jej zewnętrznych relacji społecznych. Przedmiotem naszych rozważań będzie obecnie, w odróżnieniu od propagandy tradycyjnej, statycznej, kierowanej do aktualnych czytelników, tzw. propaganda aktywna biblioteki, czyli polityka optymalnego zaspokajania potrzeb czytelnicych całego społeczeństwa i aktywnego wywierania na nie wpływu dla osiągnięcia celów pełnego upowszechniania.

Głównym aspektem aktywnego uczestnictwa bibliotek w życiu społecznym, a tym samym spełnienia podstawowych warunków ich użyteczności — jest świadome budzenie potrzeb czytelnicych w środowisku, prawidłowe zaspokajanie rozpoznanych zainteresowań oraz ustalenie ogólnych zasad i norm skutecznej polityki bibliotecznej w tym zakresie. Aktywność współdziałania społecznego biblioteki jest oceniana poprzez ocenę planowego i systematycznego podtrzymywania stosunków ze środowiskiem, ich ulepszenia i świadomego rozwijania, kształtującego w określonym kierunku opinię społeczną, a tym samym własną w tym społeczeństwie pozycję.

Aktywna propaganda biblioteczna, znana także pod nazwą *public relation*, od dawna jest przedmiotem zainteresowań i obserwacji badawczych licznej grupy bibliotekarzy w Stanach Zjednoczonych i krajach Europy zachodniej. Znalazła ona tam już praktyczne zastosowanie i posiada określone formy organizacyjne. Coraz szerzej wprowadza się na świecie nowoczesne i zróżnicowane sposoby budzenia w środowisku potrzeb czytelnicych, mających ułatwić przeciętnemu mieszkańcowi ośrodka wszechstronny kontakt z książką.

Formy i środki oddziaływania propagandy bibliotecznej w środowisku

W ostatnich latach informacja zbiorowa znacznie wzbogaciła swoje formy i środki oddziaływania. Najczęściej spotykaną formą zewnętrznej propagandy biblioteki i jej usług w środowisku będzie propaganda pogładowa, realizowana poprzez środki plastyczne i wizualne. Będą to organizowane wystawy zasobów, okresowe prezentowanie nowych nabytków, kolportowanie na zewnątrz różnego rodzaju plakatów, ogłoszeń, afiszów, haseł, tablic czy plansz informacyjnych, propagujących bibliotekę, jej zasoby, formy działania i usługi. Należy do nich także wydawanie drukiem różnego rodzaju materiałów (zwartych i ciągłych) przeznaczonych do szerokiego kolportażu. Będą to np. druki o charakterze informacyjno-propagandowym, informatory o zbiorach, przewodniki po bibliotece i prospekty dla czytelników, katalogi zbiorów, katalogi wystaw, wykazy nabytków, okolicznościowe zestawy bibliografii zalecającej, bibliografie regionalne i lokalne, druki ulotne, jak np. zakładki z adresami bibliotek, ulotki, kartki pocztowe — ilustracyjne (widokówki) i tekstowe (zaproszenia), ekslibrisy, graficzne emblematy biblioteki używane jako „znak firmowy” itp.

Szczególne znaczenie w tej grupie mają wydawnictwa periodyczne o charakterze stałego biuletynu poświęconego sprawozdaniom z działalności instytucji, prze-

glądowi zagadnień ogólnych pracy ksiąźnicy, jej sprawom instrukcyjno-metodycznym czy informacyjno-bibliograficznym. Należą do tej grupy także wydawnictwa okolicznościowe w postaci monograficznych opracowań dziejów biblioteki, ksiąg pamiątkowych, wydawnictw albumowych, tek grafiki okolicznościowej itp.

Środkami informacji i narzędziem propagandy zbiorowej, które łączą oddziaływanie wzrokowe ze słuchowym, będą stosowane powszechnie referaty, prelekcje, imprezy literackie w formie odczytów czy wieczorów autorskich, spotkania z ciekawymi ludźmi różnych profesji, zbiorowe dyskusje nad książką lub wybranym zagadnieniem, narady czytelnicze poświęcone problemom pracy bibliotecznej, konkursy czytelnicze propagujące wybrany rodzaj literatury.

Należą do nich również przyjmowanie wycieczek osób zainteresowanych pracą biblioteki, które mogą mieć formę jednorazowego zapoznania z działalnością placówki lub połączonej z ćwiczeniami lekcji bibliotecznej czy systematycznego przysposobienia bibliotecznego wybranej grupy. Mają one poważne znaczenie propagandowe i zarazem kształcące.

Wszystkie wymienione wyżej elementy zbiorowej propagandy bibliotecznej doznały w ostatnich latach zasadniczych przemian, zarówno natury formalnej jak i merytorycznej. Ze względu na nowe funkcje społeczne bibliotek w środowisku konieczne stało się uzupełnienie środków propagandy głównie pogładowej i wewnętrznej, stosowanej na terenie własnym, nowymi formami propagandy zbiorowej, poprzez wprowadzanie środków masowego przekazu — prasy, radia, telewizji i filmu. W miarę rozwoju postępu technicznego w naszym kraju metody te będą znajdowały coraz szersze zastosowanie w akcji propagandowej bibliotek wszystkich typów.

Stan organizacyjny działalności propagandowej bibliotek

Zespół czynności związanych z propagandą biblioteczną jest podejmowany głównie przez same biblioteki, ale wchodzi on także do programu akcji ogólnokrajowych, np. z okazji Dni Oświaty, Książki i Prasy, Dni Książki Technicznej, Dni Książki Społeczno-politycznej, Dni Książki Radzieckiej, które w wyznaczonym terminie są okresem specjalnego nasilenia propagandy czytelnictwa i reklamy książki. Wymienione akcje prowadzi się przy wydatnej pomocy publikatorów, organizatorami ich są głównie instytucje wydawniczo-księgarskie, a biblioteki zostają włączone do współdziałania na zasadzie udziału instytucji pokrewnych, związanych z upowszechnianiem wiedzy i kultury.

W tym układzie popularyzacja biblioteki w środowisku, powiązana okazjonalnie z dorocznymi imprezami okolicznościowymi, sprowadza się do niezbyt skutecznego zmasowania form propagandowych, podejmowanych tylko w określonych terminach i dla określonych celów formalnych.

Najczęściej stosowanymi środkami reklamy bibliotecznej są wystawy zbiorów, wywieszanie plakatów, przyjmowanie wycieczek i wydawanie druków informacyjno-propagandowych przeznaczonych do szerokiego użytku. Niewystarczająco rozwija się natomiast informacja oparta na środkach masowego przekazu, niedostateczne jest uczestnictwo bibliotek w programach przekazu informacji lokalnej.

Szczególną rolę w działalności propagandowej bibliotek odgrywa zorganizowana grupa czytelników — tzw. aktyw czytelniczy. Odróżniamy dwie kategorie współpracowników biblioteki — aktyw tworzący oficjalne ciało w postaci Komisji czy Rady Bibliotecznej (biblioteki naukowe) oraz szerszy ogół czytelniczy ujęty w ramy organizacyjne Kół Przyjaciół Biblioteki (biblioteki publiczne).

Ciało doradcze i opiniodawcze bibliotek naukowych współpracuje w zakresie polityki gromadzenia, służy radą i specjalistyczną pomocą działom informacyjno-bibliograficznym. Koła Przyjaciół Biblioteki natomiast stanowią zespoły pomocne w działaniu wewnętrznym i zewnętrznym biblioteki, przy organizacji imprez, w wewnętrznych czynnościach technicznych itp. Współdziałają także przy propagowaniu placówki w środowisku, nawiązując szerokie kontakty indywidualne i zbiorowe. Koła włączają się we współpracę biblioteki z innymi organizacjami i instytucjami terenowymi, zwłaszcza ze szkołami. Wypełniają w ten sposób ważną grupę zadań społecznych i wychowawczych, oddziałując bezpośrednio na środowisko, w którym biblioteka pracuje, i w tym też kierunku rozwijają się ich dalsze inicjatywy.

Wystawy zbiorów bibliotecznych aktualnie znacznie rozszerzyły swój charakter poglądowy, zwłaszcza poprzez coraz szersze włączanie do ekspozycji materiałów pozaksiążkowych z kolekcji zbiorów specjalnych. W ostatnim okresie dużą popularność zdobyły wystawy książek poświęcone określonej tematyce, organizowane poza terenem biblioteki, w różnych instytucjach publicznych czy zakładach pracy, podejmowane jako świadomy akt rozszerzonej działalności w środowisku. Wystawom towarzyszy często związana tematycznie prelekcja czy spotkanie.

Plakaty i biblioteczny afisz informacyjny oraz zbliżone w oddziaływaniu formy graficzne, ze względu na ograniczoną liczbę egzemplarzy (indywidualnie wykonywanych przez bibliotekarza), służą częściej propagandzie wewnętrznej niż szeroko pojętej informacji masowej. Niektóre większe biblioteki (zwłaszcza publiczne wielkomijskie) posługują się własnym afiszem drukowanym lub kompletem druków o tematyce informacyjno-bibliograficznej. Biblioteki wykorzystują tę formę wizualnej propagandy wszędzie tam, gdzie pozwalają na to warunki finansowe i organizacyjne (papier, drukarnia), są to jednak poczynania sporadyczne, nieskoordynowane w treści i w formie, niewspółmierne do potrzeb.

Organizowanie wycieczek i zachęcanie do uczestnictwa w nich tzw. nieczytelników to jedna z najskuteczniejszych form kontaktu biblioteki ze środowiskiem. Rozwijają się obecnie udoskonalona forma organizacji pierwszego spotkania z biblioteką młodzieży uczącej się i studiującej. Uczniowie szkół średnich w ramach lekcji bibliotecznych łączą zwiedzanie biblioteki z praktyczną formą poznania struktury jej działalności i udostępniania, a także służby informacyjnej.

Wyższą formą przysposobienia czytelniczego jest zespół zajęć prowadzonych przez biblioteki w ramach zajęć fakultatywnych liceów ogólnokształcących oraz tzw. przysposobienie biblioteczne studentów. Włącza się tu elementy metodyki pracy bibliograficznej oraz wyjaśnia problemy organizacyjne współczesnego bibliotekarstwa.

W odniesieniu do czytelnika dorosłego biblioteki dopiero wypracowują nowoczesne formy ich zainteresowania życiem placówki. Zwraca uwagę zwłaszcza nacisk na specjalizację zainteresowań, poprzez indywidualne opracowanie drogi z wiedzenia dla poszczególnych grup, zgodnie z nich profesją.

Widoczne osiągnięcia, zwłaszcza w ciągu ostatnich lat, mają za sobą różne formy akcji wydawniczej bibliotek, adresowanej do masowego odbiorcy. Każda niemal większa biblioteka dąży dziś do wydania własnego informatora-przewodnika dla czytelników. Obejmuje on najczęściej wyciąg z regulaminu, kilka faktów i dat z dziejów biblioteki, informacje o zbiorach, sposobach udostępniania i zakresie działania poszczególnych agend placówki. Całość opatruje się zdjęciami wnętrza i gmachu. Wydawnictwa tego typu finansowane są głównie przez samą bibliotekę, natomiast obszerniejsze pozycje wydawnicze realizuje się przy poparciu i we współdziałaniu z władzami, administracją lokalną, SBP.

Działalność wydawnicza bibliotek obok szczególnych nakładów finansowych przysparza im szereg kłopotów natury formalnej — jako instytucje nie posiadające praw wydawniczych, nie mogą w rezultacie realizować bardzo ambitnych zamierzeń, do których są skądinąd przez własne władze resortowe zobowiązywane i nakłaniane. Stąd ukazują się prace zespołowe i indywidualne inspirowane przez biblioteki, gwarantujące autorom możliwość ich opracowania, a nie firmujące tej działalności. Forma zewnętrzna polskich wydawnictw bibliotekarskich jest skromna, nakłady niskie, rozpowszechnienie bardzo wąskie.

Kontakt z odbiorcą nawiązują biblioteki także przy pomocy wydawnictw periodycznych, głównie biuletynów i nabytków. W wyniku poszerzenia niektórych wykazów o część artykułową powstał rodzaj biuletynu informacyjno-sprawozdawczego. Zwiększyła się w ostatnich latach ilość wydawnictw o charakterze szkoleniowym i opisowo-sprawozdawczym. Roczne sprawozdania z działalności biblioteki wydawane w formie periodycznego powielanego biuletynu mają już stałą pozycję w dorobku wydawniczym. Ze względu jednak na swoją ściśle wewnętrzną tematykę i małe nakłady, nie odgrywają większej roli informacyjno-propagandowej w środowisku.

Współdziałanie bibliotek ze środkami masowego przekazu nie jest jeszcze w Polsce dostatecznie rozwinięte. Biblioteki zajmują skromne miejsce w bogactwie programów kulturalnych naszych publikatorów. Do wypełniania zadań propagandy kulturalnej powołane są w ośrodkach masowego przekazu redakcje Działów Kulturalnych. Punktem centralnym ich zainteresowań jest głównie książka, rzadziej czytelnictwo. Wśród artykułów i audycji poświęconych kulturze książka oraz postać jej twórcy występują jako jeden z ważnych elementów popularyzacji literatury, ale rzadko widzi się i wiąże miejsce książki z pracą instytucji bibliotecznych. Z kolei swoje nieliczne kontakty z prasą biblioteka ogranicza na ogół do przekazywania informacji o terminach imprez bibliotecznych. Jeszcze rzadziej w bieżącą działalność biblioteki włączane są lokalne stacje tele-radiowe. Wzajemne stosunki ożywiają nieco okazjonalne kontakty rocznicowe, nie tworząc jednak stałej płaszczyzny określonych układów wzajemnego współdziałania.

Mało widoczny jest także udział bibliotek jako instytucji publicznych w zespole środków propagandowo-reklamowych, którymi dysponuje lokalna administracja samorządowa. Tablice informacyjne, plakaty obiektów miejskich, wolno stojące gabloty i plansze w zasadzie nie uwzględniają wśród innych instytucji kulturalnych miasta — jego sieci bibliotek. Coraz częściej natomiast spotykamy ostatnio instalowanie reklam świetlnych nad lokalami bibliotek, szczególnie na terenie wielkich miast.

Główne trudności w realizowaniu zamierzeń propagandowych bibliotek

Rozbieżności między ambitnymi zadaniami współczesnego bibliotekarstwa a metodami i środkami stosowanymi dla ich realizacji znajdują swoje odbicie także w interesującym nas przedmiocie propagandy bibliotecznej. Stwarzając coraz lepsze warunki dla rozwoju czytelnictwa i jego propagandy, nie zapewniono jednocześnie możliwości równoległego wzrostu produkcji wydawniczej oraz warunków dla jej odpowiednio szerokiego udostępniania. Krytycznej oceny wymaga także aktualny stan bazy materialnej tych instytucji, na których opiera się tworzenie i upowszechnianie dóbr naukowych i kulturalnych w PRL.

Odczuwa się w Polsce brak czynnika inspirującego i koordynującego działalność propagandową w skali krajowej, a także brak formalnego statusu działania w strukturze administracyjnej.

Trudności kadrowe uniemożliwiają włączenie w programy stałych obowiązków biblioteki wyodrębnionego stanowiska pracy specjalisty do spraw propagandy bibliotecznej, tak jak jest to stosowane za granicą. Nie mamy odpowiednio w tym kierunku przeszkolonego personelu, a istniejący zespół nie posiada większych doświadczeń w technice nowoczesnych metod propagandy. Brak nam dobrego pod-ręcznika przedmiotu, oryginalnego lub tłumaczonego, co z pewnością stanowi lukę w polskiej myśli bibliotekoznawczej. Jak dotąd nie powołano również przedmiotu propagandy bibliotecznej w programach nauczania bibliotekarzy stopnia średniego i wyższego. Częściowo musi zapełnić tę lukę przedmiot metodyki pracy z czytelnikiem.

Skromne formy współpracy z centralnymi i lokalnymi ośrodkami masowego przekazu spowodowane są m.in. także brakiem odpowiednich środków finansowych, przeznaczonych np. na reklamy i ogłoszenia. Jak wiadomo, biblioteki nie korzystają tu ze źródeł należnych instytucjom wyższej użyteczności publicznej.

Nie wydaje się u nas centralnie, zaprojektowanych przez grafików i drukowanych masowo, plakatów reklamujących książkę i bibliotekę. Nie wykorzystano w tym względzie nawet możliwości, jakie przyniósł Międzynarodowy Rok Książki. Brak także centralnie drukowanych informacji zawiadamiających o otwarciu nowej placówki, o terminach imprez, brak estetycznych szyldów, tablic instrukcyjnych, pomocy poglądowych. Ogromne trudności formalne przy realizacji samodzielnej działalności wydawniczej bibliotek zmniejszają skutecznie wszelkie pożyteczne inicjatywy lokalne podejmowane w tym zakresie. Biblioteki nie posiadają na ogół odpowiedniego papieru ani możliwości uzyskania usług od przepełnionych drukarni. Wydawnictwa wymagają poza tym dość wysokich dodatkowych funduszy pozabudżetowych. Z kolei szersze wykorzystanie w tym celu usług małej poligrafii nie jest jeszcze dostępne, a strona techniczna wykonania zamówienia tą metodą — pozostawia wiele do życzenia.

Propagandę biblioteki w społeczeństwie utrudnia także szczególnie ubogi obraz centralnej produkcji wydawniczej z zakresu bibliotekarstwa. Edycje o tematyce bibliotekoznawczej, które ukazują się na rynku księgarskim, należą na ogół do najskromniejszych. Brak podstaw formalnych nie pozwala na odpowiednie rozbudowanie w tym kierunku jedyne w Polsce wydawnictwa specjalistycznego — Wydawnictwa Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Niepokozi fakt, że w ostatnich latach ogólna liczba wydanych w Polsce książek z zakresu bibliotekarstwa nie zwiększyła się, a także na tle poprawy ogólnego poziomu wydawnictw — nie podciągnęły swej szaty zewnętrznej nasze wydawnictwa. Do chwili obecnej nie posiadamy w Polsce reprezentacyjnego wydawnictwa albumowego, które przedstawiałoby we właściwy sposób dorobek budownictwa bibliotecznego, architekturę wewnątrz, formy działalności bibliotek. Czasopisma biblioteczne są przeznaczone wyłącznie dla specjalistów — nie mamy natomiast masowego organu przeznaczonego dla bibliofilów i młodocianych miłośników książki i biblioteki.

Niezbędne warunki gwarantujące skuteczność działania

Naszym zadaniem jest doprowadzenie do tego, by jak najszybciej w bibliotekach polskich powstał odpowiedni klimat, a co za tym idzie odpowiednio skuteczny system popularyzacji spraw bibliotecznych w środowisku, docierający do całego społeczeństwa.

Pilną potrzebą byłoby więc oficjalne uznanie, że działalność propagandowa biblioteki jest jedną z jej ważnych form działania, którą należy podejmować statutowo. Aby stworzyć odpowiednie formy organizacyjne tej działalności, można

zastosować następujące warianty praktycznego włączenia komórki propagandy bibliotecznej do struktury organizacyjnej biblioteki:

wydzielenie osobnej sekcji lub oddziału przy Działach Informacyjno-Bibliograficznych,

powołanie 1-osobowego stanowiska pracy w strukturze tegoż Działu, przydzielenie dodatkowych zadań w tym zakresie innym działom biblioteki, powołanie kolegialnego ciała, złożonego z przedstawicieli różnych działów.

Obowiązkiem zespołu osób lub pracownika zajmującego się propagandą byłoby informowanie środowiska lokalnego o polityce i działalności swojej placówki, sondowanie i przekazywanie opinii środowiska o bibliotece jej kierownictwu, dbanie o to, by maksymalnie dostosować organizację i działalność biblioteki do potrzeb jej użytkowników.

Propozycja włączenia w programy nauczania zawodowego średniego i wyższego stopnia nowego przedmiotu wymaga odpowiedniej kadry wykładowców, którą można by przygotować drogą stypendiów zagranicznych.

Widzimy także pilną konieczność podjęcia obserwacji badawczych nad skutecznością stosowania poszczególnych metod działalności propagandowej bibliotek, głównie w oparciu o instytuty i katedry naukowe własne i pokrewnych specjalności. Do podstawowych kryteriów tych badań należałoby zaliczyć określenie zakresu i zasięgu zapotrzebowania na informację o bibliotece w środowisku. Organizacja badań powinna zapewnić wykorzystanie ich wyników nie tylko w działalności własnej placówki, lecz także w zakresie potrzeb całej sieci.

Badania muszą być sprawą wszystkich bibliotek, traktowanych jako integralnie powiązany krajowy proces usług. Podstawową rolę ma tu do spełnienia Instytut Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej jako ich organizator i główny koordynator.

Wzorem innych krajów, które powołały przy swoich stowarzyszeniach samodzielnego doradcę do spraw *public relation*, w Polsce można by zorganizować odpowiednią Sekcję przy istniejących już Komisjach czy Zespołach pracujących przy Zarządzie Głównym SBP, a obejmujących swym zasięgiem zewnętrzną działalność bibliotek.

Zagadnienia propagandy bibliotek w większym niż dotychczas stopniu powinny być włączone w zakres działania masowych środków przekazu. Konieczne jest tu opracowanie praktycznych wskazówek co do możliwości, form i przebiegu właściwej współpracy z lokalnymi i centralnymi ośrodkami, wraz z podaniem przykładów najskuteczniejszego działania.

Oto kilka propozycji, być może, do rozważenia.

Istnieją możliwości przygotowania przez biblioteki materiału do audycji prezentujących największe księżnice polskie i ich zbiory. W cyklu audycji lokalnych tele- i radiostacji można zaplanować stały przegląd nowości bibliotecznych dotyczących danego ośrodka regionalnego.

Istnieją precedensy redagowania przez bibliotekę na łamach periodyku lokalnego stałego przeglądu nowości wydawniczych.

Telewizja chętnie przyjmie propozycję wywiadów czy rozmów przed kamerami z wybitnymi organizatorami bibliotekarstwa, laureatami nagród i odznaczeń, a także reportaże z ciekawszych imprez i wystaw.

Warto ponowić próby kontynuowania tematu bibliotek w filmie oświatowym. Nie wykorzystano w Polsce możliwości reklamy kinowej w postaci przeźroczy wyświetlanych przed seansami.

Wzorem innych krajów można wystąpić o wydanie widokówek poświęconych budynkom, wnętrzom i cymeliom bibliotek polskich.

Polecenie przyjęcia tego tematu do programów działania współczesnych publikatorów leży w gestii centralnych władz resortowych, zestaw i układ materiałów należą do nas.

Wielką szansą propagandową placówki jest zwyczaj ogłaszania Dni Otwartych Drzwi w bibliotekach. Konieczne wydają się odczyty o usługach i zbiorach bibliotecznych na konferencjach i zjazdach specjalistów z różnych dziedzin, jak też wprowadzenie tego tematu do programów szkolenia fachowego różnych typów. W ZSRR od wielu lat organizuje się seminaria z zakresu bibliotekarstwa i bibliografii dla przedstawicieli innych zawodów.

W ramach działalności wydawniczej postulaty dałyby się mnożyć w nieskończoność.

Potrzebny jest np. nowy cykl wydawnictw „Biblioteka współczesna”, tą tematyką można by zainteresować „Wiedzę Powszechną”, aby choć jeden tom „Omegi” dotknął naszych spraw.

Konieczne jest zamieszczanie recenzji z książek bibliotekarskich także w prasie ogólnopolskiej i lokalnej.

Konieczne jest wznowienie najważniejszych tytułów naszej literatury fachowej oraz tłumaczenia najważniejszych pozycji obcojęzycznych.

Podsumowanie

Propaganda biblioteczna to poszukiwanie najkrótszej drogi do współczesnego czytelnika i odbiorcy. Zdawałoby się, że przy tak wielu kanałach informacji o informacji, jakimi obecnie rozporządzamy, propaganda biblioteczna jest społecznie skuteczna. Praktyka wykazuje jednak, że jest inaczej — ciągle jeszcze nie dotarliśmy do wszystkich środowisk, w których znaleźć się mogą potencjalni odbiorcy naszych usług.

Propagandą i popularyzacją bibliotek zajmują się w Polsce głównie same biblioteki w swoich akcjach specjalnych, obliczonych na docieranie do najszerszych kręgów społeczeństwa. Posługują się one tradycyjnymi metodami działania poprzez formy piśmiennicze, odczytowo-wizualne oraz poprzez działanie w zorganizowanych grupach czytelniczych. Skuteczność stosowanych metod nie jest, niestety, dostatecznie zbadana, nie wiemy więc, czy istotnie dzięki nim biblioteki stają się bardziej znane w społeczeństwie i czy ich usługi są dostatecznie szeroko wykorzystane.

Jak wspomniano, potrzeba popularyzacji instytucji bibliotecznych wynika z rosnących potrzeb czytelniczych współczesnego społeczeństwa. Jest ona konieczna ze względu na nowe funkcje bibliotek w środowisku, zarówno poprzez rozwój form usług bibliotecznych (rozszerzenie profilu użytkowania zbiorów), jak i zmianę tradycyjnego profilu ich gromadzenia. Konieczne więc wydaje się obecnie podporządkowanie działalności bibliotek aktualnym potrzebom rozwoju tego nowoczesnego społeczeństwa, nawet jeżeli będzie to wymagało rewizji tradycyjnych pojęć dotyczących form organizacyjnych i metod ich działania. Na podstawie prowadzonych obserwacji trzeba stwierdzić, że mimo znacznego postępu w ostatnich latach, efektywność wyników aktywnej propagandy bibliotecznej jest nadal niewystarczająca, głównie w zakresie przystosowania całokształtu świadczeń biblioteki do aktualnych warunków czytelnictwa masowego.

Propaganda biblioteczna nie jest w praktyce zawodowej oceniana jako ważny i istotny instrument pomocniczy przy planowaniu rozszerzonej działalności placówki,

zgodnie z jej funkcją pełnioną w środowisku. Dotyczy to także ustalania kryteriów wyboru kierunków specjalizacji działalności bibliotek i wyboru środków w oparciu o przewidywania zmian w zapotrzebowaniu czytelnictwa współczesnego społeczeństwa.

Działalność propagandowa bibliotek prowadzona jest niesystematycznie, przy pomocy niekompletnych i nieracjonalnych metod i technik. Wynika to również z konserwatywności niektórych bibliotekarzy, opierających się w swych decyzjach na „ogólnym wyczuciu”, intuicyjnym orientowaniu się w sytuacji, a nie na planowo i systematycznie prowadzonych analizach i obserwacji. Kierownictwo bibliotek nie precyzuje wyraźnie potrzeby powołania odpowiedniej komórki organizacyjnej ani prowadzenia określonych i systematycznych prac badawczych z tego zakresu. Brak też systemu współpracy na tym odcinku z instytucjami i zakładami badawczymi pokrewnych nauk — socjologii, psychologii, pedagogiki społecznej.

Tak więc akcja propagandowej działalności bibliotek nie jest jeszcze w Polsce centralnie uruchomiona ani formalnie zorganizowana, a biblioteki stoją ciągle wobec problemu nieznamości odbiorcy, jego wymagań i potrzeb oraz skutecznych form działania.

W celu przyścia z pomocą zainteresowanym powyższym tematem załączamy zestaw pomocnych dla pogłębienia i rozszerzenia zagadnienia ważniejszych pozycji bibliograficznych.

LITERATURA OBCA

Ennis P.H., Fryden F.N.: *The library in the community. Use studies rev. Libr. Quart.* Vol. 30 : 1960 nr 4.

Franz A.: *Anpassung und Widerstand. Zur veränderten Funktion der Bücherei in einer sich ändernden Welt. Büch. u. Bild.* 1967 nr 9/10.

Garceau O.: *The public library in the political process.* New York 1950.

Group services in public libraries. Issue ed. G. T. Stevenson. *Libr. Trends.* Vol. 17 : 1968/69 nr 1.

Grundt L.: *Efficient patterns for adequate library service in a large city. A survey a Boston.* Urbana 1968. University of Illinois Gr. School of Library Science. Monograph Series nr 6.

Harrison K. C.: *Public libraries today.* New York 1964.

Hawthorne D.: *Public libraries for everyone. The growth and development of library services in the United States, especially since the passage of the library service act.* New York 1961.

Jolliffe H.: *Public library extension activities.* London 1962.

Lacy D.: *The dissemination of print. Willson Libr. Bull.* Vol. 33 : 1963 Sept.

Leigh R. D.: *The public library of the United States. The general report of the public library inquiry.* New York 1956.

The library reaches out. Comp. a.ed. by K. Caplan a. E. Castagna. New York 1965.

Monat W. R.: *The public library and its community. A study of the impact of library services in five Pennsylvania cities.* Pennsylvania 1967.

Pfizer T.: *Buch und Stadt. Büch. u. Bild.* 1964 nr 7/8.

Problems of library services in metropolitan areas. Report of a seminar directed by D. Bendis a.co. by the Am. Ass. of State Libr. and Drexel Inst. of Technology. Philadelphia 1966.

The public library and the city. Ed. by R. W. Conant. Cambridge 1965.

Renborg G.: *Public relation activities for the Stockholm City Library. Scand. Publ. Libr. Quart.* Vol. 3 : 1970 nr 1. [Tłum.: *Zeszyty Przekładów BN* nr 29 s. 62-79.]

Research on library service in metropolitan areas. Report R. Blasingame. New Brunswick 1967.

Schiller A. R.: *Library service in the Illinois portion of the St. Louis metropolitan area*. Springfield 1966.

Seeling A.: Die öffentliche Bücherei als kommunale Aufgabe. *Büch. u. Bild.* 1965 z. 7/8.

LITERATURA POLSKA

Duninowa C.: Miejska Biblioteka publiczna a prasa łódzka. *Bibliotekarz* 1967 nr 7.

Duninowa C.: "Public relation" w programach działania publicznych bibliotek wielkomiejskich. *Bibliotekarz* 1969 nr 10.

Duninowa C., Dunin J.: *Wydawnictwo SBP — perspektywy rozwoju na tle dotychczasowej działalności*. Warszawa 1966 (powiel.).

Duninowa C., Nagórska I.: Polskie informatory biblioteczne. Problematyka, stan obecny i postulaty. Cz. 1-2. *Bibliotekarz* 1967 nr 6, nr 11/12.

Hodoly A.: *Wstęp do badań rynku*. Warszawa 1961.

Hussak T.: *Reklama i propaganda książki*. Cz. 1. Warszawa 1969.

Kałużny Cz.: *Zasady, metody, formy działalności kulturalno-oświatowej*. Warszawa 1970.

Kłossowski A., Migoń K.: *Czasopisma bibliotekoznawcze i księgoznawcze w Polsce*. Warszawa 1971 (powiel.).

Kołodziejaska J.: Propaganda biblioteczna. W: *Biblioteki publiczne. Główne kierunki rozwoju*. Warszawa 1972.

Kozioł Cz.: Informacja zbiorowa. Propaganda książki. Czytelnictwo. W: *Bibliotekarstwo naukowe*. Warszawa 1956.

Nagórska I.: O drukach bibliotecznych. *Bibliotekarz* 1970 nr 2. Pedagogika biblioteczna. W: *Encyklopedia wiedzy o książce*. Wrocław 1971.

Rola biblioteki powszechnej w środowisku. Materiały z Krajowej Narady Przyjaciół Książki, Białystok 22-23 X 1962. Warszawa 1963.

Szczegodzińska L.: *Biblioteka, książka, czytelnik*. Warszawa 1970.

Szymańska G., Sobotkiewicz H.: Skąd czytelnicy czerpią informacje o bibliotekach i książkach. *Bibliotekarz* 1961 nr 1.

Vogel Z.: O wystawach bibliotecznych. *Bibliotekarz* 1971 nr 7/8.

Witkowska A.: "Public relation" w Polsce. Warszawa 1970 (maszynopis). [Praca magisterska wykonana w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej w Warszawie].

Zagadnienia popularyzacji wiedzy i czytelnictwa. Red. K. Wojciechowski. Wrocław 1966.

RADA NAUKOWA CENTRALNEJ BIBLIOTEKI WOJSKOWEJ

W dn. 29 X 1973 r. zebrała się po raz pierwszy Rada Naukowa Centralnej Biblioteki Wojskowej. W jej skład weszło kilkanaście osób reprezentujących środowisko naukowe, duże biblioteki oraz pokrewne instytucje wojskowe. Przewodniczącym Rady jest, zgodnie z regulaminem, dyrektor Centralnej Biblioteki Wojskowej płk mgr Stanisław Korman. Do

Na posiedzeniu Rady Naukowej Centralnej Biblioteki Wojskowej.

Od lewej: płk dypl. Leszek Adamów, komandor Feliks Kulej, mgr Edward Pigoń, dr Jadwiga Kołodziejska.

zakresu działania Rady należy: 1) określanie głównych kierunków rozwoju i działalności Centralnej Biblioteki Wojskowej, 2) rozpatrywanie i opiniowanie projektów rocznych i wieloletnich planów Biblioteki, 3) zgłaszanie wniosków i wydawanie opinii w sprawach strukturalno-organizacyjnych, działalności naukowo-badawczej i wydawniczej CBW, 4) przedstawianie problemowych sprawozdań z działalności CBW, 5) zgłaszanie wniosków w sprawach wdrażania badań naukowych i postępu technicznego w zakresie bibliotekarstwa i informacji, 6) analizowanie procesu dokształcania kadr bibliotekarskich i zgłaszanie wniosków w tym zakresie, 7) zgłaszanie wniosków dotyczących potrzeb bibliotekarstwa, czytelnictwa i informacji sieci bibliotek wojskowych, 8) wnioskowanie i opiniowanie w sprawach dotyczących zasad, kierunków i wyników współpracy z innymi bibliotekami i ośrodkami informacji i inne¹.

¹ Wyciąg ze Statutu i Regulaminu Rady Naukowej Centralnej Biblioteki Wojskowej. Wwa 1973 s. 22.

Grupa członków Rady Naukowej CBW podczas oglądania zbiorów Biblioteki.

Na pierwszym spotkaniu członkowie Rady zwiedzili całą Bibliotekę, zapoznali się z jej strukturą organizacyjną i zakresem działania poszczególnych jej działów. Lustracja ta stanowiła podstawę dla szerszej dyskusji nad kierunkami prac naukowo-badawczych w najbliższych latach.

Jadwiga Kołodziejska

z teki
wspomnień
~

GENERAL, AUTOR KSIĄŻKI „TOWARZYSZE FRONTOWYCH DRÓG”

Generał Stanisław Popławski (1902-1973), honorowy obywatel miasta Bydgoszczy, zmarł 10 sierpnia. Śmierć jego przypadła w okresie uroczystych obchodów 30-lecia powstania Ludowego Wojska Polskiego. Generał był jednym z jego twórców.

To jeden powód, który mnie skłania do wspomnień, ale jest jeszcze drugi, o którym później.

Generał armii Stanisław Popławski, długoletni dowódca wojsk radzieckich i polskich, przebył szlak bojowy na czele I Armii Ludowego Wojska Polskiego z Warszawy przez Bydgoszcz — Wał Pomorski — Kołobrzeg — Berlin do Łaby. Zarówno w Armii Czerwonej, jak i w Armii Ludowej pełnił różne funkcje dowódcze podczas walk frontowych. W 1943 r. był dowódcą II Armii, a do zakończenia działań wojennych dowodził I Armią WP. Za czyny bojowe oprócz odznaczeń państwowych przyznano Generalowi honorowe obywatelstwo miast polskich: Bydgoszczy, Łodzi, Dzierżoniowa, Kołobrzegu i Szczecina. Po wojnie było dowódcą Śląskiego Okręgu Wojskowego i wtedy patronował osadnictwu wojskowemu w przygranicznych powiatach na Ziemiach Odzyskanych. Od 1956 r. był Generalnym Inspektorem Wyszkożenia WP. W tym czasie Wojsko Polskie zostało zmodernizowane i stało się ważnym elementem Układu Warszawskiego. Oprócz funkcji wojskowych Generał pełnił również wiele funkcji cywilnych, m.in. od 1947 r. był posłem na Sejm PRL, członkiem KC PZPR. W końcu 1956 r. powrócił do Związku Radzieckiego i zamieszkał w Moskwie, ale nie przestał się interesować swoją drugą ojczyzną. Był I zastępcą przewodniczącego Zarządu Głównego Towarzystwa Przyjaźni Radziecko-Polskiej, utrzymywał różne osobiste kontakty z instytucjami i indywidualnie w Polsce.

Szczególnie bliskie były jego kontakty z tymi miastami, które obdarzyły go honorowym obywatelstwem. Wiem to na przykładzie Bydgoszczy, do której po raz pierwszy wkroczył w styczniu 1945, ścigając uciekających hitlerowców, a do której wiele razy przyjeżdżał na zaproszenie Pomorskiego Okręgu Wojskowego. Często go zapraszano na spotkania z wojskiem, na uroczystości i imprezy, jakie organizowano na jego szlaku bojowym z 1945 r. Wówczas też bywał na spotkaniach z aktywnym Zarządu Wojewódzkiego TPPR w Bydgoszczy. Zapraszano go również na spotkania z załogami bydgoskich zakładów pracy. Najchętniej jednak przychodził na spotkania z młodzieżą. Był interesującym gawędziarzem. Miał dar nawiązywania kontaktu z ludźmi różnych środowisk i podejmował każdy temat.

Szczególnie często zapraszano go, gdy Wydawnictwo MON wydało jego książkę pt. *Towarzysze frontowych dróg*. Przedstawił tam bardzo interesująco własną drogę życia od lat dziecięcych w domu ojca Hilarego, fornała na Kijowszczyźnie, oraz służbę wojskową od szeregowca do dowódcy na najwyższym szczeblu dowodzenia. Niezwykle realnie przedstawił, jak na froncie nawiązywało się braterstwo broni żołnierza polskiego i radzieckiego we wspólnej walce ze zniechęconym wrogiem, najeżdżącym hitlerowskim.

Mimo trawiącej go choroby (leczył się w Ciechocinku) nie przestał być aktywnym działaczem społecznym i politycznym, przygotowywał nowe publikacje do gazet i periodyków wojskowych, udzielał się na różnych uroczystościach i zebraniach, prowadził szeroką korespondencję.

Drugim powodem, który mnie skłonił do wspomnień, jest jego osobisty stosunek do Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy. Już w styczniu 1945 r. interesował się, czy ocalały przechowywane w niej od 1932 r. książki z księgozbioru Lenina. Potem, gdy już nie był w czynnej służbie wojskowej, odwiedził Bibliotekę i interesował się jej zbiorami. Wtedy poznałem generała jako miłośnika książek. Był pilnym czytelnikiem i czytał bardzo dużo, podróżował zawsze z książkami. Gdy odwiedził Bibliotekę z gen. Zygmuntem Huszczą, ówczesnym dowódcą POW, wyraził życzenie, by mu pokazać miejsce, gdzie były książki Lenina przechowywane przez hitlerowskiego dyrektora Biblioteki. Interesował się specjalnie księgozbiorem Biblioteki bernardynów bydgoskich oraz księgozbiorem ofiarowanym Bibliotece przez Adama Grzymałę-Siedleckiego, z którego później powstała Izba Pamięci Grzymały. Doskonale orientował się w polskim piśmiennictwie i aktualnych nowościach wydawniczych.

Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej, Józef Podgóreczny (na zdjęciu — w środku) zaznajał gen. Stanisława Popławskiego (po lewej) i gen. Zygmunta Huszcę (po prawej) z historią Biblioteki.

Podczas odwiedzin 30 IX 1965 r. pozostawił swoją książkę z dedykacją. Wówczas poprosiłem Generała, by sprezentował Bibliotece rękopis *Towarzyszy frontowych dróg*. Przy następnym pobycie rękopis przekazał do zbiorów Biblioteki.

Gen. Popławski zmarł 10 sierpnia 1973 r. w Moskwie; pochowany został na cmentarzu Nowodiewiczym, który jest miejscem spoczynku zasłużonych obywateli; w pogrzebie wzięła udział polska delegacja z gen. W. Jaruzelskim.

Józef Podgóreczny

NASI CZYTELNICY
piszą...

A JEDNAK KSIĄŻKA...

Pomimo ogromnego zasięgu oddziaływania radia i telewizji, głównym źródłem upowszechniania wiedzy jest jednak książka. Książka, tworzona przez różne indywidualności często przeciwstawne, uczy krytycznego myślenia, wpływa na kształtowanie się gustów i zamiłowań, udziela wyczerpujących informacji. Książki zgromadzone nawet w najmniejszej i najskromniejszej bibliotece spełniają w środowisku ogromne zadanie.

20 lat mija od założenia filii nr 3 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Radomiu na osiedlu Obozisko. Filia została uruchomiona w lokalu przy ul. Gwardii Ludowej 6a

w dniu 23 października 1953 r. z początkowym księgozbiorem 1563 wol. O potrzebie istnienia takiej placówki świadczy fakt, że już w 1954 r. korzystało z niej 849 czytelników, którzy wypożyczyli w ciągu roku 13 199 książek. Na jednego czytelnika wypadało więc 15,8 książki. W następnych latach przybywało księgozbioru, czytelników, wzrastała liczba wypożyczeń:

Rok	księgozbiór	czytelnicy	wypożyczenia	w tym liter. popularno-naukowa
	3160			
1957	5108	917	15 546	659
1960	7766	1059	20 939	1550
1965	7766	1155	18 218	2040
1970	7843	967	14 231	3388

W 1967 r. wydzielono nową filię dla dzieci do lat 15 i w rezultacie tych posunięć organizacyjnych zmniejszył się księgozbiór i liczba czytelników.

Oprócz prowadzonych wypożyczeń, biblioteka organizowała liczne imprezy i wystawy książek na aktualne tematy, rocznice literackie. Chętnie garnęła się tu młodzież i dzieci, dla których placówka była jedyną w tej dzielnicy, gdzie można było spędzić czas z książką, czasopismem, uczestniczyć w licznych konkursach, quizach, spotkaniach.

Filia prowadzona była kolejno przez: Genowefę Żochowską — długoletnią bibliotekarkę, obecnie już na emeryturze, potem przez Barbarę Winnicką. Z tego okresu należy odnotować wiele sukcesów w rozwoju czytelnictwa tej placówki. W 1967 r. biblioteka została przeniesiona do lokalu Dzielnicowego Domu Kultury, gdzie znajduje się obecnie. Z placówki korzystają dorośli oraz młodzież szkół średnich. Czytelnicy do lat 15 otrzymali bibliotekę dziecięcą w dawnym lokalu przy ul. Gwardii Ludowej 6a.

Obecnie księgozbiór filii nr 3 wynosi 8441 wol., placówka z każdym dniem rozwija czytelnictwo, służąc środowisku dobrą literaturą.

Danuta Tomczyk

SPRAWY BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA W PRASIE

Trudności w upowszechnianiu książki na wsi. Problemy kształcenia bibliotekarzy. O zawodzie bibliotekarskim. Funkcje biblioteki medycznej. Dzień dzisiejszy i przyszłość bibliotek gminnych. Poprawa bazy materialnej bibliotek i unowocześnienie ich pracy. Stan zaopatrzenia bibliotek wiejskich w podstawowe lektury. Co czytają politycy.

W dniach 26-28 października 1973 roku odbyła się w Nidzicy XI Krajowa Narada Czytelnicza Związku Socjalistycznej Młodzieży Wiejskiej poświęcona upowszechnianiu czytelnictwa na wsi, a w szczególności popularyzacji literatury społeczno-politycznej. W przededniu XI Krajowej Narady Czytelniczej Redakcja tygodnika *Zarzewie* zorganizowała w Lidzbarku Warmińskim dyskusję na temat czytelnictwa książek na wsi. W dyskusji zatytułowanej „Książka, fundusze, aspiracje” (*Zarzewie* nr 43/73) udział wzięli przedstawiciele: ZSMW, bibliotek publicznych, „Domu Książki”, Oddziału Rejonowego RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz redaktorzy K. Czabański i A. Sowa.

Dyskutanci poruszyli problem lokalni bibliotecznych, doboru księgozbiorów do bibliotek wiejskich oraz sprawę kwalifikacji kadry bibliotecznej. Stwierdzono, że w obecnej sytuacji punkty biblioteczne nie mają szans rozwoju. Na przeszkodzie stoją tu niskie, tylko symboliczne nagrody dla kierowników punktów bibliotecznych, brak ich wyposażenia w podstawowy sprzęt oraz trudności z transportem książki. Biblioteki gminne korzystają z przypadkowych okazji, aby rozwozić książki do punktów. W tej sytuacji najlepszym rozwiązaniem — zdaniem dyskutantów — byłyby bibliobusy. Zwrócili oni również uwagę na złe zaopatrzenie

księgarń w nowości wydawnicze. Wartościowe i poszukiwane książki nie docierają do wiejskich placówek bibliotecznych. Przyczyn tego faktu należy szukać w wadliwej polityce nakładów, a także w złej dystrybucji książek. Środki na zakup książek do biblioteki są często niewystarczające, a ponadto są one nierównomiernie przydzielane (niekiedy dopiero pod sam koniec roku). Zdecydowana większość pracowników wiejskich bibliotek nie posiada odpowiednich kwalifikacji, ciągle istnieją trudności z uzyskaniem nowych etatów do obsadzenia filii bibliotecznych.

Poruszone w dyskusji tematy stanowią, zgodnie z przewidywaniem, główną treść wystąpień na XI Krajowej Naradzie Czytelniczej ZSMW.

Najważniejsze problemy wynikające z dyskusji tej narady omówił Stanisław Siekierski w artykule „Staroświeckie upodobania?” (*Tygodnik Kulturalny* nr 47/73). Autor artykułu, podkreślając zasługi Związku Socjalistycznej Młodzieży Wiejskiej w rozwoju czytelnictwa, przedstawił główne trudności w upowszechnianiu książki na wsi. Interesujące inicjatywy klubów książki „Nowej Wsi”, „Bratek”, Biblioteki Mistrza Urodzaju, Biblioteki Poetów — zasługują na szerokie poparcie, jednak ich dalszy rozwój jest w du-

zym stopniu uzależniony od regulacji opłat pocztowych. Obecnie odbiorcy książek pokrywają zwiększone opłaty za przesyłki, co w warunkach wiejskich **jest poważnym hamulcem** w rozwoju tej formy sprzedaży książek.

S. Siekierski stwierdza, że poziom kultury czytelniczej wśród młodzieży mieszkającej na wsi jest bardzo niski, stąd do najważniejszych spraw należy obecnie problem ukierunkowywania zainteresowań czytelniczych. Funkcję tę spełniać powinny biblioteki, lecz z powodu niskiego poziomu wykształcenia kadry bibliotecznej ograniczona zostaje rola informacyjna i inspiratorska bibliotekarzy w zakresie tzw. wyborów czytelniczych.

Problematyce kształcenia bibliotekarzy poświęcony jest artykuł Krystyny Kuźmińskiej „O kształceniu bibliotekarzy”, zamieszczony w dodatku do nr 9/73 miesięcznika *Kultura i Życie*. W artykule tym przedstawiono stan kwalifikacji kadry bibliotecznej na tle rozwoju sieci bibliotek i zwiększania się ich usług. Przedmiotem analizy był okres od 1959 roku do 1970 r. Na podstawie danych liczbowych autorka artykułu wykazała brak korelacji między rozwojem placówek bibliotecznych i ich usług oraz przyrostem zatrudnienia kwalifikowanej kadry. Wzrost zatrudnienia jest nieproporcjonalny w stosunku do rozwoju sieci i usług (na placówkę przypada zaledwie 1,5 pracownika, co powoduje nadmierne przeciążenie pracą — szczególnie pracowników wypożyczalni oraz placówek na wsi).

Omawiając organizację i strukturę kształcenia bibliotekarzy, K. Kuźmińska omówiła programy i zadania dydaktyczne Państwowego Ośrodka Kształcenia Korespondencyjnego Bibliotekarzy w Warszawie, Państwowego Ośrodka Kształcenia Bibliotekarzy w Jarocinie oraz istniejących studiów kulturalno-oświatowych i bibliotekarskich we Wrocławiu, Ciechanowie,

Krośnie i Opolu. Przegląd szkolnictwa bibliotekarskiego zamyka krótka charakterystyka kształcenia bibliotekarzy na poziomie studiów wyższych. Obecnie opracowany projekt kształcenia bibliotekarzy zakłada integrację kształcenia bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej. Ustala się dwa poziomy kształcenia (na poziomie policealnym lub wyższym magisterskim), ze stopniowym przechodzeniem na kształcenie na poziomie wyższym. W pierwszym etapie wdrażania systemu kształcenia (do 1980 roku) planuje się utrzymanie istniejących placówek policealnych przy równoczesnym podwyższaniu ich statusu i efektywności nauczania. Projektuje się objęcie kadry bibliotekarskiej obowiązkowym systemem kształcenia ustawicznego, a najważniejszym ogniwem tego kształcenia ma być Centralny Ośrodek Doskonalenia Kadr Bibliotekarskich — powołany do programowania i organizowania doksztalcenia bibliotekarzy.

Takie są plany i zamiary w zakresie kształcenia. Mogą one ulec daleko idącym modyfikacjom, zwłaszcza że projekt jednolitego systemu kształcenia bibliotekarzy musi być skorelowany z propozycjami przyszłego systemu oświaty w naszym kraju.

Pogląd na aktualny stan kadry bibliotekarskiej daje nam artykuł Jadwigi Kołodziejskiej „Jacy są bibliotekarze?” (*Tygodnik Kulturalny* nr 48/73). Autorka artykułu stwierdza, że zawód bibliotekarski jest od lat deficytowy: przyrost kwalifikowanej kadry nie nadąża za ilościowym rozwojem bibliotek. Deficyt ten powoduje m.in., że popyt na wykwalifikowanych bibliotekarzy jest bardzo duży, stąd zabiegają oni o pracę w tych instytucjach, które zapewniają im najlepsze warunki bytowe. W tej sytuacji mało atrakcyjna jest sieć bibliotek publicznych, oferująca najmniej korzystne warunki materialne. Obecnie najwięk-

szy procent pracowników o najniższych kwalifikacjach znajduje się w bibliotekach wiejskich — pisze J. Kołodziejska. Omawiając istniejący obecnie system kształcenia bibliotekarzy oceniła ona pozytywnie działalność dydaktyczną POKKB, natomiast wyraziła wątpliwość co do słuszności tworzenia ośrodków pomaturalnego kształcenia bibliotekarzy (chodzi tu o studia kulturalno-oświatowe i bibliotekarskie w Krośnie i Ciechanowie).

J. Kołodziejska stwierdza, że porównanie zawartości programów kształcenia bibliotekarzy angielskich, duńskich, czeskich i słowackich oraz radzieckich wypada dla nas niekorzystnie. W programach zagranicznych występują w szerszym zakresie problemy socjologii, wiedza o systemach informacyjnych, komputeryzacji procesów bibliotecznych, zasady ekonomiki pracy, organizacji i kierowania.

Autorka artykułu uzasadnia potrzebę opracowania nowych podręczników, skryptów i innych materiałów metodycznych, aby w ten sposób zasilić nieliczną (i nie zawsze kompetentną) kadrę wykładowców w konieczne dla niej i dla słuchaczy pomoce naukowo-dydaktyczne. W zakończeniu artykułu podniesiono problem doksztalcenia już pracujących bibliotekarzy. Biblioteki, stwarzając odpowiednie warunki dla doksztalcenia się przedstawicieli różnych zawodów, powinny być placówkami kierowanymi przez ludzi pomnażających systematycznie swoją wiedzę.

Szczególna rola w systemie kształcenia i doksztalcenia przypada bibliotekom fachowym. O roli tej mówi dr Franciszek Szymiczek, dyrektor Biblioteki Głównej Śląskiej Akademii Medycznej, w rozmowie zatytułowanej „Rola książki w naukach medycznych” (*Poglądy* nr 19/73).

Minęło już kilkanaście miesięcy od reorganizacji administracji na wsi.

Przez cały ten okres trwa nieprzerwanie dyskusja nad modelem biblioteki wiejskiej w strukturze gminy. Do problemu tego wraca Wojciech Jankowerny w artykule „Jak wziąć ten wiraż?” (*Tygodnik Kulturalny* nr 49/73). Wyraża on pogląd, że powstanie gmin mogło jedynie spowodować formalną korektę sieci bibliotek publicznych na wsi, polegającą na przemianowaniu dawnych bibliotek gromadzkich w obecnych siedzibach gmin na biblioteki gminne. W tej sytuacji od bibliotek gminnych oczekiwać na razie nie należy żadnych dodatkowych obowiązków — pisze W. Jankowerny. Postuluje on w pierwszej kolejności zajęcie się sprawą kształcenia bibliotekarzy oraz uporządkowaniem spraw lokalowych i finansowych i dopiero po pewnym okresie (pięciu czy dziesięciu latach) przekazanie bibliotekom gminnym szerszych uprawnień i dodatkowych zadań. W związku z tym biblioteki powiatowe powinny w dalszym ciągu sprawować opiekę organizacyjną i instrukcyjno-metodyczną nad całą siecią bibliotek publicznych w powiecie. Do spraw bardzo pilnych W. Jankowerny zaliczył problem utworzenia czytelni przy wszystkich wiejskich bibliotekach. Spowoduje to m. in. znaczne rozszerzenie wypożyczeń międzybibliotecznych. Konieczne jest również wyposażenie bibliotek wiejskich w podstawowy sprzęt i urządzenia (telefony, czytelniki itd.). Zdaniem autora artykułu sytuację lokalową filii bibliotecznych na wsi znacznie poprawiłyby pomieszczenia likwidowanych szkół wiejskich.

Ustosunkowując się do koncepcji Gminnego Ośrodka Kultury, W. Jankowerny pisze, że włączenie biblioteki gminnej do GOK-u i podporządkowanie jej wspólnemu kierownictwu jest dla bibliotek bardzo niebezpieczne, bowiem »zagroza ich istnieniu i wypełnianiu wyznaczonych im funkcji«. W dalszej części artykułu znajdujemy uzasadnienie powyższej tezy.

Optymistyczne akcenty w działalności bibliotecznej przynoszą — zdaniem autora artykułu — nowe dokumenty

opracowane przez Departament Domów Kultury, Bibliotek i Stowarzyszeń Regionalnych MKiS, a przede wszystkim wzorcowy statut gminnej biblioteki publicznej, przewidujący zachowanie autonomii biblioteki, nawet przy włączeniu jej do Gminnego Ośrodka Kultury. Duże nadzieje na rozwiązanie trudnych problemów bibliotekarstwa rokuje raport o stanie bibliotek, który stanowić będzie podstawę do opracowania programu rozwoju ogólnokrajowej sieci bibliotecznej.

O przyszłym kształcie biblioteki gminnej pisze również Józef Szocki w artykule „Szansa wiejskich bibliotek” (*Kultura i Ty* nr 12/73). Podobnie jak większość dyskutantów, wyraża on pogląd, że biblioteka gminna nie może być obciążona funkcją instrukcyjno-metodyczną w stosunku do podległych jej placówek ani też kupować i opracowywać książki. Te zadania pełnią i będą pełnić biblioteki powiatowe, które mają do tych celów wyspecjalizowane komórki: działy gromadzenia i opracowania oraz instrukcyjno-metodyczne. J. Szocki stwierdza, że biblioteka gminna powinna mieć obsadę co najmniej dwuetatową i składać się z wypożyczalni dla dorosłych, oddziału dziecięcego i czytelní. Przewidywany księgozbiór biblioteki gminnej powinien wynosić do 10-15 tys. tomów.

Odmienny niż W. Jankowernego jest stosunek J. Szockiego do koncepcji GOK-u. Zdaniem J. Szockiego GOK-i oraz WOK-i są szansą na zasadniczą poprawę sytuacji lokalowej i finansowej wiejskich bibliotek. Czytelnictwo nie może rozwijać się w oderwaniu od całokształtu życia wsi, stąd integracja (na zasadzie autonomii) poszczególnych placówek kulturalno-oświatowych i bibliotek w ramach GOK-u znajduje uzasadnienie. J. Szocki kończy artykuł postulatem, aby wyjść naprzeciw potrzebom i zadaniom bibliotek w okresie tworzenia się urzędów gminnych, gminnych szkół zbiorczych oraz okazać konkretną pomoc przy organizowaniu

na wsi kompleksowych ośrodków kultury.

Dużo miejsca zajęły biblioteki większe w dyskusji na naradzie dyrektorów bibliotek publicznych stopnia wojewódzkiego, zorganizowanej w Koninie w dniach 13-14 grudnia 1973 roku. Niektóre problemy podnoszone na tej naradzie omawia M. Gralińska w artykule „Daleko do nowoczesności” (*Trybuna Ludu* nr 3/74).

Autorka artykułu zwróciła uwagę na konieczność usprawnienia działalności punktów bibliotecznych, poprawę sytuacji lokalowej bibliotek, likwidowanie dysproporcji w przydzielaniu środków na zakup książek. Chociaż podane w artykule przykłady są dalekie od precyzji (np. tryb rozprowadzania książek do punktów bibliotecznych, porównanie metrażu WiMBP w Białymstoku do wielkości księgozbioru, czy zestawienie środków na zakup książek w PiMBP w Koninie oraz WiMBP w Rzeszowie), to jednak ilustrują one trudną drogę bibliotek do nowoczesności. M. Gralińska stwierdza jednocześnie, że poprawa bazy materialnej bibliotek zmieniłaby w większym stopniu warunki pracy bibliotekarzy niż samą pracę bibliotek. Stąd wywodzi się postulat unowocześnieńia pracy bibliotek, przełamania barier między różnymi sieciami bibliotecznymi, zwiększenia funkcji bibliotek w systemie kształcenia i przepływie informacji.

W zakończeniu artykułu M. Gralińska nawiązuje do sygnalizowanego na naradzie dyrektorów programu rozwoju bibliotek (który ma być opracowany w oparciu o raport o stanie bibliotek) i stwierdza, że realizacja tego programu wymagać będzie także trudnego procesu przemian w samym środowisku bibliotekarskim.

Podstawę do budowania programu rozwoju bibliotek stanowić będzie ich aktualny stan. Stąd dużą wartość mają wyniki badań nad aktualną sytuacją

bibliotek, ich zasobami księgozbiorowymi.

Sporo informacji na temat zaopatrzenia bibliotek wiejskich w podstawowe lektury przynosi artykuł Witolda Adamca „Co jest i czego nie ma w bibliotekach gromadzkich” (*Przegląd Księgarski i Wydawniczy* nr 22/73). W artykule tym zaprezentowane zostały wyniki sondażu przeprowadzonego przez Instytut Książki i Czytelnictwa BN w 220 bibliotekach wiejskich. Badania przeprowadzono w maju 1973 roku, a ich celem było uzyskanie informacji na temat zaopatrzenia bibliotek wiejskich w podstawowe lektury z klasyki i literatury współczesnej. Wśród wytypowanych do badań 300 pozycji znajdowało się 130 tytułów przewidzianych do wydania w „Bibliotece Klasyki Polskiej i Obcej”.

Wyniki sondażu potwierdzają brak w bibliotekach wiejskich szeregu podstawowych pozycji z zakresu klasyki (autor artykułu podaje ilość bibliotek, w których nie było badanych tytułów).

W. Adamiec, prezentujący stan posiadania bibliotek w zakresie klasyki, formułuje postulaty pod adresem dwu serii wydawniczych: „Biblioteki Klasyki Polskiej i Obcej” oraz „Biblioteki XXX-lecia”. Podaje on również dla wybranych tytułów „Biblioteki

XXX-lecia” ilość bibliotek (spośród 220 badanych), które powinny dany tytuł zakupić. Autor artykułu stwierdza, że nakłady tej serii wydawniczej są za niskie, co uniemożliwia stałą obecność wartościowych tytułów na rynku księgarskim.

Oddzielnym problemem jest sprawa szaty edytorskiej wydawanych w omawianych seriach książek. Zaletą „Biblioteki Klasyki Polskiej i Obcej” jest twarda oprawa (choć chociaż do mankamentów tej serii należą wąskie marginesy i drobny, zbity druk). W stosunku do „Biblioteki XXX-lecia”. W. Adamiec zgłasza postulat, aby przynajmniej część nakładu wydawanych w niej książek wykonano z materiału sztywniejszego. Egzemplarze ze wzmocnioną oprawą powinny trafić w pierwszej kolejności do bibliotek.

Na zakończenie przeglądu sygnalizujemy wyniki sondy czytelniczej, zaprezentowane w nrze 41/73 tygodnika *Polityka*. Znajdujemy tu wypowiedzi wybitnych polityków: Henryka Jabłońskiego, Stanisława Gucwy, Józefa Tejchmy, Andrzeja Werblana i Stanisława Wrońskiego — na temat ostatnio przeczytanych książek i refleksji jakie one wzbudziły.

eLBe

PUBLIKACJE WYDAWNICTWA LITERACKIEGO

Zychowiczowa Stefania, Skręt Rościśław: *Bibliografia publikacji Wydawnictwa Literackiego*: 53-72. Kraków 1973 Wyd. Literackie 16° ss 380, 3 nlb.

Wydawnictwo Literackie zostało powołane do życia 1 stycznia 1953 r. jako ogólnopolskie przedsiębiorstwo edytorskie z siedzibą w Krakowie. W ciągu 20 lat działalności wypracowało sobie wyraźny program i metodę wydawniczą, nadającą krakowskiej oficynie w opinii czytelników oraz autorów własne oblicze wśród wydawnictw typu humanistycznego.

W programie tym równocześnie odbijają się zarówno tradycja, jak i nowe siły twórcze krakowskiego środowiska pisarzy, tłumaczy i uczonych, a także współpracujących z wydawnictwem ludzi myśli i pióra z całej Polski. Znajduje w nim wyraz indywidualność założycieli i pierwszych dyrektorów Oficyny: Aleksandra Słapy i Jerzego Skórnickiego oraz wielu pracowników firmy.

Program obejmuje następujące zakresy działalności edytorskiej:

a) *polską literaturę piękną klasyczną XIX i XX w.* ze szczególnym uwzględnieniem okresu Młodej Polski i dwudziestolecia międzywojennego (np. seria: Biblioteka Klasyki Polskiej i Obcej czy seria „Z baszta”);

b) *polską literaturę piękną współczesną* oraz *eseistykę, krytykę literacką, publicystykę* (serie: Monografie historycznoliterackie, Studiów historycznoliterackich, Biblioteka Studiów Literackich, Biblioteka XXX-lecia);

c) *przekłady* z literatury pięknej klasycznej i współczesnej, a także literatury pamiętnikarskiej i epistolograficznej, historycznej, biograficznej oraz z zakresu teorii i historii literatury i sztuki, głównie z języków romańskich, rosyjskiego, angielskiego i niemieckiego, ze specjalnym uwzględnieniem obszaru językowego Ameryki Łacińskiej (seria: Prozy ibero-amerykańskiej);

d) *literaturę pamiętnikarską i historyczną*, zwłaszcza dotyczącą osób i zdarzeń związanych z Krakowem i Polską południową, wspomnienia polityków i dyplomatów oraz prace popularnonaukowe;

e) *cracowiana*;

f) *publikacje z zakresu historii i teorii literatury oraz historii i teorii sztuki i kultury*.

Spisem bibliograficznym objęto w zasadzie całość dorobku Wydawnictwa z lat 1953-1972, pomijając jedynie publikacje o charakterze wyłącznie reklamowo-informacyjnym, typu: plany i zapowiedzi wydawnicze, prospekty itp. Wyjątek zrobiono jedynie dla dwu katalogów z lat 1953-1955 oraz 1953-1957 i bibliografii z lat 1953-1962 oraz 1953-1967. Pozycje wydane na zlecenie rozmaitych instytucji wyodrębniono za pomocą gwiazdki umieszczonej na początku ich opisu.

Mając przede wszystkim na celu przedstawienie rozwoju Wydawnictwa, autorzy bibliografii zastosowali w niniejszym zestawieniu układ chronologiczny materiału, a mianowicie: według daty miesięcznej ukończenia druku, daty podawanej w metryczkach technicznych egzemplarzy. (W stosunkowo nielicznych wypadkach braku tej daty, ustalano ją na podstawie dokumentów archiwalnych). Publikacje z jednego miesiąca danego roku ułożono w porządku alfabetycznym autorów względnie tytułów.

W opisie posługiwano się powszechnie przyjętymi i przejrzystymi skrótami, w skróceniu podano również nazwy niektórych, stale się powtarzających, drukarni (wszystkie z siedzibą w Krakowie), jak D.N. (Drukarnia Narodowa), D.W. (Drukarnia

Wydawnicza), K.D.P. (Krakowska Drukarnia Prasowa), K.Z.G. (Krakowskie Zakłady Graficzne).

Bibliografia została opatrzona indeksami autorów, grafików oraz tytułów, a nadto indeksem działowym. W tym ostatnim rozbito całą produkcję Wydawnictwa na kilkanaście grup gatunkowych, przy czym dla łatwiejszego zorientowania czytelnika podawano przy numerach odnoszących się do poszczególnych pozycji również i rok wydania, a także zaznaczono wznowienia. Indeks działowy otrzymał następujący układ: *liryka—poemat, powieść—opowiadanie, dramat, satyra, reportaż, krytyka literacka—historia—teoria literatury, literatura dla dzieci i młodzieży, literatura ludowa, pamiętniki—wspomnienia—listy, esej—felieton—publicystyka, teatr—film—muzyka, sztuka, estetyka, historia, literatura podróżniczo-krajoznawcza, varia*. Niejedną publikację trzeba by było zaszerzować do kilku grup jednocześnie, starano się w tym jednak unikać zbytniego pedantyzmu.

Na szczególną uwagę zasługuje bardzo ładna szata graficzna *Bibliografii*, opracowana przez Janusza Bruchnalskiego; jednolitą i przemyślaną całość tworzą śliczna biało-szafirowo-czarna obwoluta, szafirowe wyklejki, pięknie dobrany krój i układ czcionek oraz stylizowane na modłę polskiego szesnastowiecznego drzeworytu znaki zodiaku, ilustrujące każdy miesiąc kalendarzowy.

Miara rozwoju Wydawnictwa Literackiego jest coroczny wzrost liczby wydanych tytułów i egzemplarzy książek, szczególnie szybki w ciągu ostatnich lat. Na jubileuszowy rok 1973 przygotowano ponad 150 tytułów, w nakładzie ponad 2,5 miliona egzemplarzy. W ciągu dwudziestolecia 1953-1972 z firmowym znakiem Wydawnictwa Literackiego ukazało się 1780 tytułów, w łącznym nakładzie 21 milionów egzemplarzy.

Aniela Birecka

SZKODLIWE STEREOTYPY

Czesław Kałużny: *Zasady, metody, formy działalności kulturalno-oświatowej*. Wyd. 2 zmienione i rozszerzone. Warszawa Instytut Wydawniczy CRZZ 1973 s. 374.

Z Instytutu Wydawniczego CRZZ wyszło nowe wydanie książki Czesława Kałużnego pt. *Zasady, metody, formy działalności kulturalno-oświatowej*, w której partii dotyczące bibliotek publicznych są kontrowersyjne i nie odpowiadają rzeczywistości.

Jako model przyjął Autor bibliotekę publiczną w Nacka, małym miasteczku pod Sztokholmem. Od jej kierownika zaczerpnął nawet tytuł: „Biblioteki szkołami współczesnego człowieka”. Pozytywne wrażenia, jakie wywarła na

Autorze ta placówka, wydaje się przesłoniły nieco obiektywizm w ocenach bibliotek krajowych. Zwłaszcza że w książce wymieniono ich niewiele. Wśród nich znalazła się placówka w Boguszowie, Biblioteka Zakładowa w Ursusie koło Warszawy, Biblioteka Łódzkiego Domu Kultury, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie, Biblioteka Zakładów Cegielskiego w Poznaniu. Na pociechę dorzucił Autor: »i wiele innych«, ale natychmiast zaznaczył, że: »Szkoda tyl-

ko, że są to wciąż odosobnione przykłady, nie powszechne, na co dzień spotykany model».

Otóż z tak globalną oceną nie można się zgodzić. Nie bronię złych bibliotek. Jestem ich przeciwnikiem. Ale mam pełną świadomość, że tych złych jest już coraz mniej. Opinia Autora jest w tej mierze po prostu przestarzała. Ale niestety chętnie powielana w pewnych środowiskach, które nie zawsze rozumieją, na czym polega współczesna funkcja biblioteki. Przybiera ona często postać stereotypu myślowego, któremu uległ w pewnej mierze i Autor. Bo jako tu można traktować poważnie choćby takie oto stwierdzenie: »Z naszych obserwacji i analizy praktyki wynika, że w wielu placówkach bibliotecznych wciąż dominuje tradycyjna funkcja gromadzenia zbiorów i związanych z nią manipulacji organizacyjno-technicznych«. Na Dolnym Śląsku powiatowe biblioteki od dawna przyjęły na swoje barki zakup i opracowanie książek do wszystkich im podległych placówek. Podobnie dzieje się w innych województwach.

Zespół biblioteki w Nacka wymienionej przez Autora »liczy tylko kilka (!) osób zatrudnionych na etatach«. A więc można ją porównać pod tym względem do naszych bibliotek powiatowych, bo wszystkie inne liczą przeważnie po jednym etacie lub ryczałcie. A prawie każda nasza powiatowa biblioteka realizuje — mniej więcej — takie same zadania i w takim samym zakresie jak tamta. I gdzież ta odmienność, którą Autor dojrzał w Nacka? Chciałbym tutaj podkreślić dobrą i ofiarną pracę zdecydowanej większości bibliotek jednoosobowych, szczególnie na wsi. Każda z nich prowadzi średnio 4 punkty biblioteczne¹, i to przede wszystkim w PGR-ach — w przeciwieństwie do negatywnego przy-

kładu, podanego w książce, a zaczerpniętego z województwa rzeszowskiego. A bibliotekarze to w większości przypadków miejscowi działacze społeczni. Organizują spotkania autorskie, odczyty, prowadzą ogniska oświatowe, realizują wypożyczenia międzybiblioteczne itp.

Autor poświęca nieco uwagi formom pracy, jakie stosują biblioteki. Zbyt ubogi to rejestr. Nie odpowiada on praktyce. W książce Cz. Kałużnego nie ma słowa o takich ważnych inicjatywach, jak czytelnie naukowe dla studiujących i uczących się zaocznie, gromadzenie dokumentów życia społecznego, organizowanie wszechnic i ognisk oświatowych.

Stanowczo niewystarczająca jest bibliografia prac, z których Autor korzystał w trakcie pisania o bibliotekach. A przecież można było ją poszerzyć choćby o takie pozycje jak *Książka a wychowanie* Włodzimierza Goriszowskiego, *Biblioteki publiczne — główne kierunki rozwoju* Jadwigi Kołodziejkiej, *Powieść i czytelnicy — społeczne uwarunkowanie zjawiska odbioru* Bogusława Sułkowskiego i wiele, wiele innych.

Ponieważ Autor chętnie stosuje motywy, które są rzeczywiście bardzo umiejętnie dobrane w pracy, proponuję na jedno z nich zamiast zakończenia niniejszych uwag taki oto cytat z listów Seneki:

»Sprawnego rozumu nie pożyczyc się ani nie kupuje. I myślę, że gdyby nawet był na sprzedaż, to i tak nie znalazłby nabywcy. A przecież rozum przewrotny nabywany jest codziennie». Niestety!

Józef Szocki

¹ *Biblioteki publiczne w liczbach 1972*. Warszawa Biblioteka Narodowa. Instytut Książki i Czytelnictwa 1973 s. 39-40.

kronika

krajowa i zagraniczna

NAUKOWA SESJA LITERACKA Z OKAZJI 30-LECIA LUDOWEGO WOJSKA POLSKIEGO

W dniach 15-16 października 1973 roku odbyła się w Warszawie Naukowa Sesja Literacka nt. „Obraz współczesnego życia Ludowego Wojska Polskiego w literaturze”. Program sesji, której organizatorami były: Zarząd Główny Związku Literatów Polskich, Główny Zarząd Polityczny WP oraz Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego — obejmował m. in. następujące referaty: gen. bryg. dr Norberta Michty „Życie i działalność Ludowego Wojska Polskiego — źródłem

inspiracji twórczej”; prof. dr Jana Z. Jakubowskiego „Tradycja tematyki wojskowej w literaturze polskiej”; Lesława M. Bartelskiego „Problemy wojny i obronności kraju we współczesnej literaturze polskiej”; Zbigniewa Flisowskiego „Społeczna funkcja pamiętnikarstwa i jego rola jako źródła historycznego”; płk prof. dr Emila Jądziaka „Badania historyczne a rozwój literatury o wojsku”; Wojciecha Żukrowskiego „Żołnierz-obywatel”.

CENTRALNA INAUGURACJA VII DNI KSIĄŻKI „CZŁOWIEK-SWIAT-POLITYKA”

W dniu 20 listopada 1973 roku odbyła się w Kielcach centralna inauguracja VII Dni Książki „Człowiek-Swiat-Polityka”. Z tej okazji otwarto w salach Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach wystawę książek społeczno-politycznych oraz okolicznościowe ekspozycje literatury społeczno-politycznej w Kieleckich Zakładach Wyróbów Metalowych, które objęły patronat nad inauguracją VII Dni Książki

„Człowiek-Swiat-Polityka”. W centralnej inauguracji dekady książki społeczno-politycznej udział wzięli: Minister Kultury i Sztuki — Stanisław Wroński; Zastępca Kierownika Wydziału Propagandy, Prasy i Wydawnictw KC PZPR — Bronisław Gołębiowski; Wiceminister Kultury i Sztuki — Tadeusz Kaczmarek, przedstawiciele KW PZPR i Prezydium WRN w Kielcach, wydawcy, bibliotekarze i księgarze.

XI KRAJOWA NARADA CZYTELNICZA ZWIĄZKU SOCJALISTYCZNEJ MŁODZIEŻY WIEJSKIEJ

W Nidzicy odbyła się w dniach 26-28 października 1973 roku XI Krajowa Narada Czytelnicza Związku Socjalistycznej Młodzieży Wiejskiej, w której udział wzięli działacze ZSMW, bibliotekarze i księgarze z całego kraju. Naradę zainaugurowało wystąpienie Wiceministra Kultury i Sztuki dr Józefa Fajkowskiego, który omówił najważniejsze problemy rozwoju kultury i czytelnictwa i odpowiedział na liczne pytania

dyskutantów. Na program XI Narady Czytelniczej złożyły się ponadto następujące referaty: „Książka jako źródło wiedzy o Polsce i świecie współczesnym”, „Upowszechnienie i percepcja literatury społeczno-politycznej w woj. olsztyńskim”, „Rola i potrzeby Związku Socjalistycznej Młodzieży Wiejskiej w upowszechnianiu książki społeczno-politycznej”.

DOROCZNE NAGRODY MINISTRA OBRONY NARODOWEJ

W trzydziestą rocznicę powstania Ludowego Wojska Polskiego, minister Obrony Narodowej, generał armii Wojciech Jaruzelski przyznał nagrody i wyróżnienia naukowcom i twórcom w następujących dziedzinach: sztuki operacyjnej, nauki i techniki, historii wojen i wojskowości, nauk społecznych i ekonomicznych, literatury, twórczości plastycznej, muzyki, filmu i tea-

tru oraz prasy, radia i telewizji. W dziedzinie literatury nagrodę I stopnia przyznano gen. broni Jerzemu Bordziłowskiemu — autorowi książki pt. „Żołnierska droga”. Nagrody I stopnia otrzymali również: Zbigniew Flisowski za książkę „Pomorze — reportaż z pola walki” oraz Alojzy Sroga za książkę „Lenino — początek drogi”.

WYSTAWA PIŚMIENICTWA WOJSKOWEGO ZE ZBIORÓW BIBLIOTEKI CZARTORYSKICH W KRAKOWIE

Z okazji 30-lecia Ludowego Wojska Polskiego zorganizowana została w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bielsku-Białej wystawa piśmiennictwa wojskowego ze zbiorów Biblioteki Czartoryskich w Krakowie.

Wystawa została zorganizowana staraniem Muzeum Narodowego w Krakowie, Biblioteki Czartoryskich oraz Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bielsku-Białej. Wystawa czynna była od 5 do 20 X 1973 roku.

POSIEDZENIE PLENARNE PAŃSTWOWEJ RADY BIBLIOTECZNEJ

W dniu 15 listopada 1973 roku odbyło się pod przewodnictwem Wiceministra Kultury i Sztuki — dr Józefa Fajkowskiego posiedzenie plenarne Państwowej Rady Bibliotecznej z następującym porządkiem obrad:
— Sprawozdanie z działalności PRB w 1972 roku i plan pracy na 1974 rok;

- Dyskusja nad „Raportem o stanie bibliotek w PRL” i nad zgłoszonymi uwagami;
- Dyskusja nad wnioskiem o przyznanie statusu biblioteki naukowej Centralnej Bibliotece Pracy i Zaopatrzenia Społecznego;
- Sprawy organizacyjne.

ZJAZD KÓŁ PRZYJACIOŁ BIBLIOTEK WOJ. GDAŃSKIEGO

W dniu 21 października 1973 roku odbył się I Zjazd Kół Przyjaciół Bibliotek woj. gdańskiego.

Organizatorami Zjazdu były: Wojewódzka

i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdańsku, Miejska Biblioteka Publiczna w Gdyni oraz Redakcja „Dziennika Bałtyckiego”.

L.B.

WSPÓŁPRACA BIBLIOTEK WARSZAWSKICH

W czerwcu 1973 r. na konferencji dyrektorów większych bibliotek Warszawy zapadła decyzja powołania zespołu, który zajmie się zorganizowaniem współpracy bibliotek warszawskich. Pierwsze posiedzenie zespołu odbyło się w Bibliotece Narodowej w dniu 23 stycznia 1974 r. Wzięli w nim udział przedstawiciele 13 największych bibliotek. Ustalono ramowy program działań zespołu, które mają pójść w dwu kierunkach: sygnalizowanie i analiza spraw, które powinny być załatwione centralnie, oraz nawiązanie porozumienia między biblioteka-

mi w celu usprawnienia obsługi użytkowników na terenie miasta. Spotkania odbywać się będą raz na miesiąc, a każde z nich zostanie poświęcone omówieniu jednego konkretnego zagadnienia. Za najpilniejsze do załatwienia uznano sprawy organizacji udostępniania zbiorów i informacji, które będą omawiane na najbliższych spotkaniach.

Zespołem kierują: zastępca dyrektora Biblioteki Narodowej, mgr Leon Marszałek oraz kierownik Zakładu Informacji Naukowej BN, mgr Mirosława Kocięcka.

Z. K.

BIBLIOTEKA „KONTENER” I „LATAJĄCA” BIBLIOTEKA

Nowe formy upowszechniania czytelnictwa na wsi i w osadach odległych od centrów kulturalnych zastosowano w Anglii. Kontener — domek standardowy o wymiarach 12 × 2,5 m ulokowany zostaje na płatformie i dostarczony na miejsce przeznaczenia przez traktor. Jeden kontener obsłu-

guje 3 miasteczka (wsie), pozostając w nich przez 2 dni. Do osad przemysłowych położonych w nadmorskich rejonach Morza Północnego dostarcza się książki za pomocą szybownika.

Library Association Record
1972 vol. 74 nr 11.

KRADZIEŻE CENNYCH KSIĄŻEK W BIBLIOTEKACH ANGIELSKICH

Z inicjatywy Stowarzyszenia Bibliotekarzy Angielskich została powołana grupa robocza do spraw przeciwdziałania kradzieżom cennych i rzadkich książek w bibliotekach. W wyniku prac grupy zalecono wszystkim zainteresowanym bibliotekom współpracę w publikowaniu wykazów zagrabionych książek. Stowarzyszenie będzie uzupełniać i rozprowadzać te wykazy. Na wykazach zalecono umieszczać tytuły książek o wartości powyżej 50 funtów szterlingów.

Grupa robocza ALA ma również opracować: zasady zabezpieczania bibliotek i ich magazynów przed ew. kradzieżami, system znakowania materiałów bibliotecznych w taki sposób, który ułatwi rozpoznawanie ich właściciela; sposoby skrócenia procesu informowania księgarń, antykwiariatów i innych instytucji, do których zwracają się złodzieje książek w celu ich sprzedaży.

Library Association Record
1972 vol. 74 nr 4.

MIĘDZYNARODOWA FEDERACJA STOWARZYSZEŃ BIBLIOTEKARSKICH (IFLA). CZŁONKOWSTWO IFLA

W ciągu ostatnich trzech lat liczba członków (Stowarzyszeń Bibliotekarzy) IFLA wzrosła o 113 procent, a mianowicie z 265 w 1971 r. do 564 członków w 1973 r. z 86 krajów. W skład IFLA wchodzi 13 stowarzyszeń międzynarodowych, 103 stowarzyszenia narodowe z 66 krajów i 448 stowarzyszeń afiliowanych z 69 krajów. Stowarzyszenia bibliotekarskie krajów rozwijających się

stanowią 50 procent ogólnej liczby stowarzyszeń w IFLA.

W 1972 r. zostały przyjęte w poczet członków IFLA stowarzyszenia bibliotekarskie z następujących krajów trzeciego świata a mianowicie: Indonezji, Malajzji, Nigerii, Senegalu, Tanzanii, Trinidadu i Tobago oraz Ugandy.

IFLA News 1973 nr 47.

WYROZNIENIA DŁUGOLETNIICH CZŁONKÓW PREZYDIUM RADY GŁÓWNEJ IFLA

Margarita I. Rudomino (ZSRR) — wiceprzewodnicząca Prezydium Rady (w ciągu 6 lat) w 1972 r. pełniła funkcję pierwszego wiceprzewodniczącego. M. I. Rudomino reprezentowała w IFLA kraje obozu socjalistycznego.

Członka Honorowego Federacji (IFLA).

Joachim Wieder (NRF) — honorowy sekretarz (1958-63) i wiceprzewodniczący Prezydium Rady (1967-1973).

Za owocną i ofiarną pracę na rzecz Federacji J. Wieder został odznaczony medalem IFLA.

IFLA News 1973 nr 46.

KSIĄŻKI DLA NIEWIDOMYCH

Na 16 milionów niewidomych rozproszonych na pięciu kontynentach, trzy czwarte należy do krajów trzeciego świata i odczuwa brak książek, niezbędne instrumentu w procesie resocjalizacji.

Międzynarodowa Organizacja Pomocy Społecznej Niewidomych (OMPISA) reprezentująca 10 milionów niewidomych w 60 krajach stworzyła międzynarodowy fundusz

pod nazwą „Książki dla Niewidomych”. Fundusz ten przeznaczony jest na produkcję „książek dźwiękowych” i brailowskich oraz organizację bibliotek brailowskich i pływotek w krajach rozwijających się Afryki, Azji, Ameryki Łacińskiej.

UNESCO Bulletin à l'intention des bibliothèques 1973 nr 1.

MIĘDZYNARODOWA WYMIANA WYDAWNICTW

Trzydzieści cztery państwa ratyfikowały lub przyjęły dwie konwencje wielostronne dotyczące wymiany wydawnictw, przyjęte przez konferencję ogólną UNESCO w grud-

niu 1958 roku. Między innymi są to Włochy, Indie, Wielka Brytania.

UNESCO Bulletin à l'intention des bibliothèques 1973 nr 1.

KOLOKWIUM NA TEMAT PRODUKCJI I SPRZEDAŻY KSIĄŻKI NA MALCIE

W okresie obchodów Międzynarodowego Roku Książki odbyło się w czerwcu 1972 roku kolokwium zorganizowane staraniem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Malty poświęcone sprawom produkcji i sprzedaży książki. Jeden z referatów dotyczył problemów bibliotekarskich.

We wnioskach, między innymi, zalecono Bibliotece Narodowej Malty podjęcie starań

o zorganizowanie bibliografii narodowej, której dotychczas Malta nie posiadała.

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Malty podjęło się wydać zeszyt próbny bibliografii narodowej.

UNESCO Bulletin à l'intention des bibliothèques 1973 nr 2.

MIĘDZYNARODOWY ROK KSIĄŻKI W KANADZIE

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Kanadyjskich (j. francuski) zorganizowało w związku z MRK kongres nt. „Książki i ośrodki dokumentacji dostępne dla wszystkich”. W obradach kongresu wziął udział Robert Escarpit. Szczególne zainteresowanie wzbudził referat omawiający rolę książki w środowiskach zaniedbanych.

Bezpośrednim osiągnięciem kongresu było opracowanie programu propagandowego przeznaczonego dla szerokiej publiczności za pośrednictwem środków masowego prze-

kazu. W programie tym zaakceptowano specjalne zadania bibliotek publicznych jako podstawowego instrumentu wychowania i informacji.

W wyniku kongresu minister informacji zaapelował do bibliotekarzy o współpracę z masowymi środkami przekazu.

UNESCO Bulletin à l'intention des bibliothèques 1973 nr 5.

E. P.

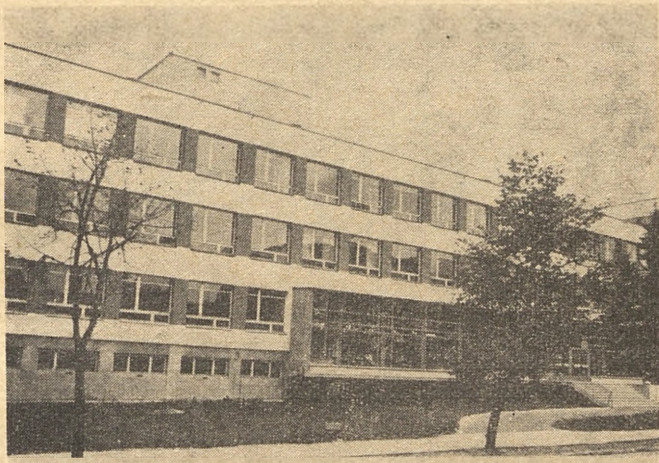
KSIĄŻNICA TORUŃSKA W NOWYM GMACHU

Uroczystości Roku Kopernikowskiego przyczyniły się m.in. do przyspieszenia budowy gmachu Książnicy Miejskiej im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, która właśnie w tym roku obchodzi 50 lat swojego istnienia.

W 1923 r. Książnica została zlokalizowana w starym i nieodpowiednim dla potrzeb bibliotecznych budynku należącym do Toruńskiego Towarzystwa Naukowego przy ul. Wysokiej. Budynek ten nie nadawał się na pomieszczenie nowoczesnej biblioteki naukowej; był za ciasny, znajdował się w fatalnym stanie technicznym.

Książnica powstała w 1923 r. z połączenia 4 bibliotek toruńskich: gimnazjalnej, miejskiej, Toruńskiego Towarzystwa Naukowego i Copernicus-Verein. Połączony księgozbiór liczył wtedy około 100 000 woluminów. Jak na owe czasy była to już poważna biblioteka naukowa.

W porównaniu z innymi bibliotekami polskimi Książnica w czasie II wojny wielkich strat nie poniosła. Dlatego bezpośrednio po wyzwoleniu mogła od razu podjąć swoją działalność i już w pierwszych latach powojennych odegrała poważną rolę ze względu na to, że od 1945 r. zaczął się organizować w Toruniu Uniwersytet Mikołaja Kopernika i jej zasoby bardzo się przydały. Działalność utrudniały jednak ciężkie warunki lokalowe.

Front z wejściem głównym do Książnicy Toruńskiej. Nad dachem w tyle — szczyt 7-piętrowego gmachu magazynu książek.

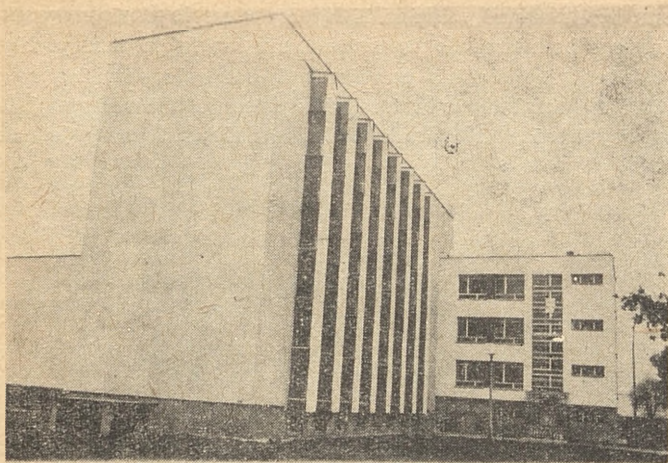
Starania o nowe pomieszczenie podjęła Dyrektor mgr Janina Przybyłowa, która kierowała Książnicą do 1953 r. Rezultatem jej starań było uzyskanie lokalizacji pod nowy gmach przy ul. J. Słowackiego. Lokalizacja ta była trafna; jest to najodpowiedniejsze miejsce dla nowej Książnicy w Toruniu. Starania o nowy gmach kontynuował jej obecny Dyrektor, mgr Alojzy Tuja k o w s k i.

W ciągu blisko 20 lat trwały starania i zabiegi, najpierw o podjęcie, a potem o kontynuowanie budowy. Już przed 10 laty uzyskano decyzję budowy, ale potem trzeba było przerabiać i uaktualniać dokumentację.

Pierwszy projekt obejmował 32 000 m³ ogólnej kubatury. Po zmianach w dokumentacji nowy gmach ma 18 000 m³ ogólnej kubatury (a 4500 m² powierzchni użytkowej).

Nowy gmach został usytuowany w centrum miasta, w pobliżu szkół, instytucji i domów akademickich.

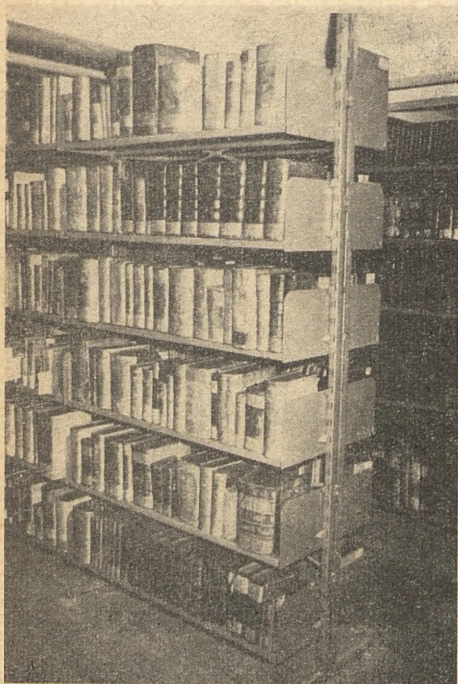
Dwupiętrowy budynek został w ten sposób zaprojektowany, że z ulicy wchodzi się po szerokich i wygodnych schodach na wysoki parter, który jest w całości podpiwniczony. Przyziemie zostało wykorzystane na urządzenia gospodarcze, introli-gatornię i własną drukarnię. Od strony ulicy parter jest oszklony na całą wysokość, dzięki czemu budynek wygląda estetycznie i nowoczesnie, ponadto zaś pozwala na wygodną ekspozycję elementów propagandowo-informacyjnych, przyciągających uwagę przechodniów.

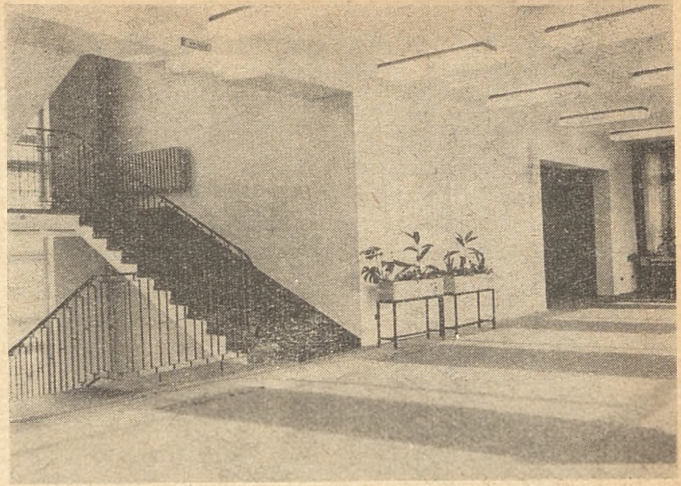
**Budynek magazynu
Książnicy Toruńskiej.**

W nowym budynku wyraźnie wydzielono pomieszczenia dla czytelników, pracowników bibliotecznych, pomieszczenia administracyjne oraz 7-piętrowy maszyn magazynowy. Magazyn zlokalizowany jest w tyle gmachu. Metalowe regały magazynowe wykonano w warsztatach Zakładu dla Niewidomych w Łaskach koło Warszawy.

W całym gmachu samoczynna klimatyzacja. Projektanci stworzyli możliwości dalszej rozbudowy, pamiętali też o zasadniczej regule gmachu bibliotecznego, by drogi książki nigdzie nie krzyżowały się z drogą czytelników.

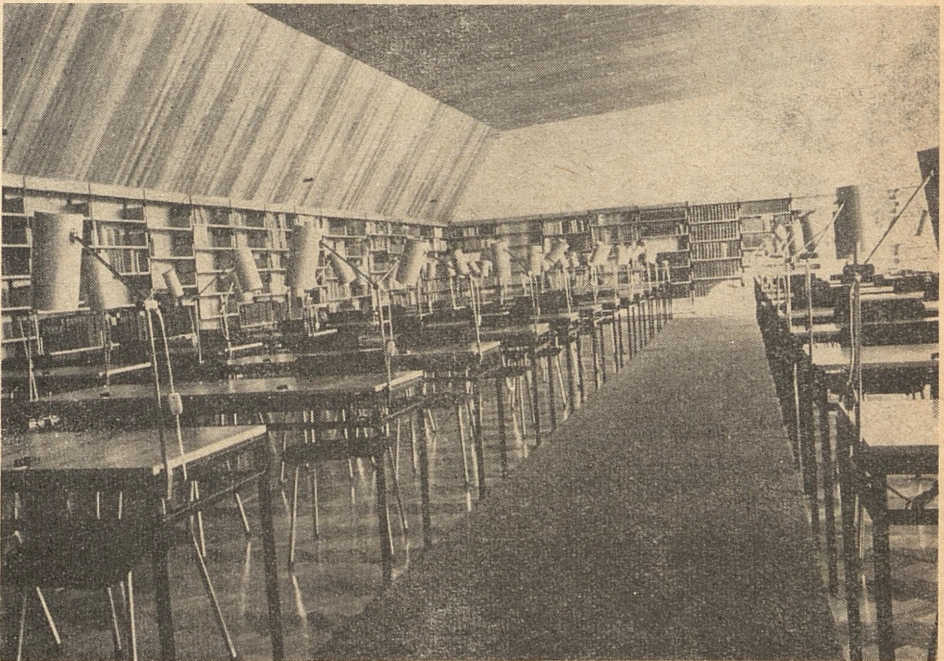

**Regały magazynowe
Książnicy Toruńskiej.**

**Hall Książnicy
Toruńskiej.**

Gmach Książnicy jest niewątpliwie jedną z bardziej udanych bibliotek tego typu w Polsce i może konkurować z zagranicznymi. Autorem projektu jest inż. arch. Janusz Jerke z Torunia. Ponieważ od czasu opracowania projektu do zakończenia budowy upłynęło kilka lat, nad uaktualnieniem dokumentacji czuwali inż. inż. Falkiewiczowie. Już po pobieżnym zwiedzeniu gmachu można stwierdzić, że budynek opracowano z wnikliwym zrozumieniem zasad funkcjonowania tego typu bibliotek.

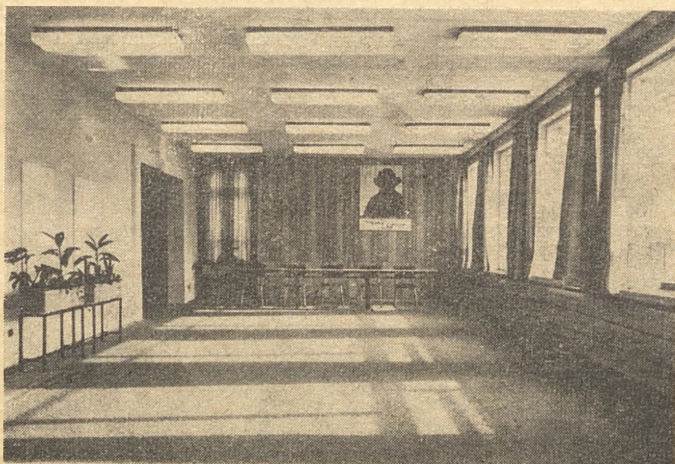
Czytelnia Główna Książnicy Toruńskiej (parter).

Osobne słowa uznania należą się również projektantowi urządzenia wnętrza, Romualdowi Drzewieckiemu z Torunia. Tak jak w magazynach panuje metal, tak w pozostałej części gmachu ciepłe barwy naturalnego drewna i jego oryginalnej ornamentyki oraz biel znakomicie zharmonizowana z barwą obwolut książek i sprzętu.

W sumie gmach Książnicy należy uznać za wyjątkowo udany obiekt biblioteczny. Umiejętnie wykorzystano układ terenu i dobrze wkomponowano budynek w otoczenie. W budowie wykorzystano dobre wzory krajowe i zagraniczne, które uzupełniono i wzbogacono własnymi pomysłami.

Gmach przyjęto we wrześniu 1973 r. i stopniowo uruchomiano poszczególne działy. Oficjalne otwarcie odbyło się 15 grudnia 1973 r., tj. w dniu uroczystego jubileuszu 50-lecia działalności Książnicy Miejskiej w Toruniu.

Józef Podgóreczny

**Jedna z sal odczytowych
Książnicy Toruńskiej.**

W nowym gmachu Książnicy Miejskiej im. M. Kopernika w Toruniu odbyło się dn. 15 XII 1973 r. posiedzenie Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, połączone z jubileuszem 50-lecia Biblioteki i oficjalnym jej przekazaniem do użytku społeczeństwa Torunia.

Porządek dzienny obrad obejmował:

— sprawozdanie Prezydium ZG z działalności w okresie luty — grudzień 1973 roku,

— komunikat o przygotowaniach do VII Zjazdu Bibliotekarzy,

— informację o obradach 39 Sesji Rady IFLA w Grenoble,

— wręczenie stypendium im. prof. W. Tatarkiewicza.

Sprawozdanie Prezydium ZG przedstawione przez Sekretarza Generalnego kol. J. Cygańską zawierało m.in. problemy i informacje dotyczące:

— udziału świata bibliotekarskiego w obradach II Kongresu Nauki Polskiej, na którym Przewodniczący SBP doc. dr hab. W. Stankiewicz wygłosił referat pt. „Stan i perspektywy rozwoju informacji i dokumentacji naukowej”,

— współpracy Prezydium ZG SBP z centralnymi organami administracji państwowej np. w sprawie regulacji płac pracowników bibliotek (bibliotekarzy dyplomowanych, służby bibliotecznej, administracji, obsługi), reaktywowania Komisji do spraw Bibliotek i Informacji Naukowej przy Radzie Głównej Ministerstwa Nauki, Szkół

Uczestnicy obrad w sali czytelnianej nowej Książnicy.

Wyższych i Techniki¹, organizacji bibliotek w zakładach lecznictwa zamkniętego Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej², jednolitego systemu kształcenia bibliotekarzy, „Raportu o stanie bibliotek w Polsce”.

W sprawozdaniu omówiono też działalność Sekcji, Komisji i Referatów oraz Okręgów SBP. Notuje się tu stały (zbyt powolny) wzrost liczby członków. W I półroczu 1973 r. zarejestrowano 400 nowych członków, w tym w Warszawie 105, w województwie olsztyńskim — 48, w województwie warszawskim — 45.

Bilans za rok 1972, zreferowany przez Skarbnika — kol. T. Bruszkiewskiego, ujawnił poważne trudności finansowe Stowarzyszenia wynikające m. in. ze wzrostu ceny papieru, usług poligraficznych, opłat pocztowych itd. W związku z tym zgłoszono wniosek w sprawie regulacji składek członkowskich, których wysokość nie uległa zmianie od 1953 r. W wyniku dyskusji przyjęto na wniosek kol. J. Korpały (Kraków) następujące składki członkowskie (miesięczne):

od uposażenia lub emerytury w wysokości

do 1500 zł — 2 zł,

1501—3000 zł — 5 zł.

powyżej 3000 zł — 10 zł.

Nowe stawki wchodzi w życie w 1974 roku.

Główna Komisja Rewizyjna (sekretarz Komisji — kol. A. Halpernowa) przedstawiła sprawozdanie z przeprowadzonej kontroli działalności fi-

nansowej Prezydium SBP. Na wniosek Komisji Zarząd Główny zatwierdził bilans za rok 1972.

Przewodniczący Komisji Racjonalizacji i Mechanizacji Pracy Bibliotecznej kol. Z. Żmigrodzki zreferował projekt programu VII Zjazdu Bibliotekarzy. Zjazd, zorganizowany w związku z 30-leciem PRL, wyeksponuje główne kierunki dotychczasowego rozwoju bibliotekarstwa polskiego i wytyczy dalsze perspektywy, zwłaszcza w dziedzinie modernizacji bibliotek i ich funkcji społecznych.

Informacje o przebiegu i problematyce 39 Sesji Rady IFLA w Grenoble (Francja — IX 1973 r.) oraz udziale w obradach delegacji polskiej (7 osób) złożył Przewodniczący ZG SBP kol. W. Stankiewicz, podając, że referaty w Grenoble wygłosili m. in. dr H. Uniejewska i dr inż. J. Wierzbicki, zaś dr J. Kołodziejska przewodniczyła obradom Komisji Teorii i Badań Bibliotecznych jako jej sekretarz (pod nieobecność przewodniczącego Komisji).

W obradach Zarządu Głównego uczestniczył wicedyrektor Departamentu Domów Kultury, Bibliotek i Stowarzyszeń Regionalnych, dr Edward Paliński. Dyrektor Paliński przedstawił bilans dokonań Departamentu w III kwartale 1973 r. oraz plany i zamierzenia na rok przyszły.

W roku 1974 przewiduje się między innymi opracowanie programu rozwoju

¹ Do Komisji Informacji Naukowej, Bibliotek, Wydawnictw i Bazy Poligraficznej, Prezydium ZG zgłosiło jako przedstawiciela SBP kol. Hannę Zasadową.

² Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Ministra Kultury i Sztuki z dn. 4 stycznia 1974 r. w sprawie obsługi bibliotecznej w zakładach opieki zdrowotnej zamkniętej i w domach pomocy społecznej...

Skarbnik ZG Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, kol. Tadeusz Bruszewski przedkłada sprawozdanie finansowe za rok 1972.

Od lewej: doc. dr hab. *Witold Stankiewicz*, mgr *Edward Assbury*, mgr *Tadeusz Bruszewski*, dr *Edward Paliński*, mgr *Alojzy Tujakowski*.

bibliotek oraz ogłoszenie roku 1975 —
Rokiem Bibliotek Polskich.

Przewodniczącego Stowarzyszenia kol.
kol. *Irena Nistiche* (Biblioteka Śląska —
Katowice) oraz *Tadeusz Matyjaszek* (PiMBP
Słupsk — woj. koszalińskie).

Stypendia im. prof. *Władysława Tarkiewicza* (po 5000 zł) otrzymali z rąk

Ewa Pawlikowska

OD REDAKCJI:

W związku z przejściem na emeryturę kol. *Ewy Pawlikowskiej*, b. Wicedyrektora Departamentu Domów Kultury, Bibliotek i Stowarzyszeń Regionalnych, Przewodniczący SBP kol. *W. Stankiewicz* w imieniu Zarządu Głównego przekazał Jej wyrazy podziękowania i uznania dla dorobku zawodowego i wręczył pismo gratulacyjne od Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

ANNA REGINA CHORZEWSKA

Dnia 27 listopada 1973 roku odeszła na zawsze z szeregów bibliotekarskich Anna Regina Chorzewska, z domu Winiarkiewicz. W służbie bibliotecznej przepracowała 28 lat.

A. R. Chorzewska urodziła się w 1906 roku w Radziwiu pod Płockiem. W tym mieście ukończyła Gimnazjum im. Reginy Żółkiewskiej w 1928 r. W 1932 r. otrzymała absolutorium na Uniwersytecie Warszawskim, na Wydziale Filozofii, w zakresie filologii klasycznej.

W latach 1945-1946 zajmowała się nauczaniem w szkole powszechnej pod Płockiem, następnie w szkole średniej w Mszczonowie, gdzie uczyła łaciny. Po przeniesieniu się do Warszawy podjęła od lutego 1946 r. pracę bibliotekarską w Bibliotece Publicznej m. st. Warszawy. Tu zdobywała umiejętności zawodowe, tu też szybko awansowała, obejmując już w 1952 r. kierownictwo Działu Czasopism. Pracując zawodowo i mając do wychowania czworo dzieci, potrafiła po kilkunastu latach wrócić do przerwanych studiów i uzyskać magisterium (w 1952 r.) za pracę „Monografia Tacyta o Agrykoli”. Następne etapy pracy bibliotekarskiej A. R. Chorzewskiej to: od października 1953 r. — kierownik Biblioteki w Zarządzie Okręgu Zw. Zaw. Pracowników Kultury i Sztuki; od czerwca 1955 do 1967 w RSW „Prasa” z przydziałem do Biblioteki Zakładu Badań Prasoznawczych UW, skąd została delegowana na okres przejściowy do Biblioteki Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich, po czym od marca 1957 r. wróciła do Biblioteki Zakładu Badań Prasoznawczych i prowadziła samodzielnie tę placówkę; od października 1957 r. objęła kierownictwo Wypożyczalni Międzybibliotecznej w Głównej Bibliotece UW. Z powodu ciężkich warunków lokalowych od listopada 1958 r. przeniosła się do Biblioteki Instytutu Geografii PAN, gdzie w 1966 r. mianowana została kustoszem. Od stycznia 1969 r. przeszła na emeryturę, pracując w tejże bibliotece nadal w niepełnym wymiarze godzin.

Dotknięta groźną, nieuleczalną, wyniszczającą chorobą, zrezygnowała z większych ambicji. W Bibliotece IG PAN nie zajmowała już kierowniczego stanowiska, wyróżniała się jednak w zespole dzięki osobistym walorom i wielkiej kulturze wewnętrznej. W sposób mądry i taktowny umiała współżyć z gronem koleżeńskim i mogła służyć w tym względzie za przykład innym. Zawsze pogodna, ufna, pełna optymizmu, wiary w wartość życia i ludzi — wytrwała w pracy niemal do ostatniej chwili. Z zamiłowaniem bibliotekarskim łączyła zawsze skrupulatność, dociekliwość i sumiennosc. Chora i zapracowana znajdowała jeszcze czas na pracę społeczną jako łącznik między Stowarzyszeniem Dziennikarzy Polskich a pracownikami połączonych Bibliotek IG PAN i IG UW należącymi do Stowarzyszenia Bibliotekarzy.

Anna Regina Chorzewska pozostawiła po Sobie pamięć najszlachetniejszego człowieka i głęboki żal.

Helena Poznańska

INFORMACJA

Instytutu Książki i Czytelnictwa o realizacji w 1973 r. wskaźnika zakupu książek do bibliotek publicznych, ustalonego Zarz. nr 14 Ministra Kultury i Sztuki z dn. 14 lutego 1971 r.

Województwo	Woluminy na 100 miesz- kańców	Czytel- nicy	Zakup w wol.	Cbow. wskaź- nik wg Zarz.	Różni- ca od wskaź- nika	Niedobór (orientacyjnie)	
						w tys. wol.	w tys. zł
0	1	2	3	4	5	6	7
m. st. WARSZAWA	195	18,2	12,7	13,0	-0,3	4,1	120,6
m. KRAKÓW	146	15,4	15,3	18,0	-2,7	17,6	467,7
m. ŁÓDŹ	165	22,3	18,5	18,0	+0,5	—	—
m. POZNAN	146	19,8	13,7	18,0	-4,3	21,3	687,7
m. WRÓCŁAW	194	22,4	20,6	18,0	+2,6	—	—
białostockie	226	26,4	20,4	20,0	+0,4	—	—
bydgoskie	238	22,9	21,1	18,0	+3,1	—	—
gdańskie	188	18,2	17,9	13,0	+4,9	—	—
katowickie	143	13,4	13,7	18,0	-4,3	165,2	4824,0
kieleckie	208	20,6	14,5	13,0	+1,5	—	—
koszalińskie	215	20,9	16,6	13,0	+3,6	—	—
krakowskie	265	21,6	16,3	18,0	-1,7	37,2	940,2
lubelskie	180	20,4	16,8	13,0	+3,8	—	—
łódzkie	172	22,8	15,2	18,0	-2,8	46,8	1146,5
olsztyńskie	254	24,7	22,3	18,0	+4,3	—	—
opolskie	244	24,3	21,3	18,0	+3,3	—	—
poznańskie	205	22,3	19,5	18,0	+1,5	—	—
rzeszowskie	221	22,5	19,2	18,0	+1,2	—	—
szczecińskie	270	23,4	21,8	18,0	+3,8	—	—
warszawskie	186	23,2	14,9	18,0	-3,1	78,6	1894,0
wrocławskie	202	23,4	17,2	18,0	-0,8	16,0	413,1
zielenogórskie	239	24,4	20,9	18,0	+2,9	—	—

Informację powyższą opracowano na podstawie rocznych wojewódzkich arkuszy zbiorczych K-b-2/73.

Dla obliczenia rurybki 7 przyjęto średnią cenę 1 książki zakupionej w danym województwie (mieście wydzielonym) w 1973 r.

Dane WiMEP Wrocław zaliczono do m. Wrocławia. Do zakupu księgozbioru w m.st. Warszawie i m. Krakowie zaliczono zakupy domów kultury (SDK i KDK).

Za podstawę do obliczenia wskaźników w rubrykach: 1, 2 i 3 przyjęto liczbę ludności wg stanu w dn. 30 VI 1973 r.

INSTYTUT KSIĄŻKI I CZYTELNICTWA

(Oprac.: Z. Sybilska)

A. PRZEPISY OGÓLNE

ARCHIWISTYKA

Zarządzenie nr 52 (Org) 73 Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z dnia 25 maja 1973 r. w sprawie utworzenia w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu Podyplomowego Studium Archiwistyki. Dz. Urz. Min. Nauki, Szkoln. Wyższ. i Techn. nr 11, poz. 110.

Studium tworzy się w Instytucie Historii i Archiwistyki na Wydziale Humanistycznym. »Zadaniem Studium jest uzupełnienie i pogłębienie wiedzy słuchaczy w zakresie wybranych zagadnień z archiwistyki«. Nauka na Studium prowadzona jest systemem studiów zaocznych i trwa przez 2 semestry. Jednym z warunków przyjęcia na Studium jest co najmniej dwuletni staż pracy w służbie archiwalnej.

Zarządzenie Nr 55 (Org) 73 Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z dnia 5 czerwca 1973 r. w sprawie utworzenia gospodarstwa pomocniczego pod nazwą „Usługi archiwalne przy Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Bydgoszczy”. Dz. Urz. Min. Nauki, Szkoln. Wyższ. i Techn. nr 11, poz. 112.

Analogiczne jednostki tworzy się w Kielcach i w Opolu (por. tenże nr Dziennika Urzędowego poz. 113 i 114).

FINANSE

Uchwała Nr 285 Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1973 r. w sprawie zasad gospodarowania funduszem plac w jednostkach i zakładach budżetowych oraz w organizacjach społecznych dotowanych z budżetu. Mon. Pol. nr 55, poz. 307.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 listopada 1973 r. w sprawie zakładowego funduszu socjalnego i zakładowej działalności socjalnej. Dz. U. nr 43, poz. 260.

Przepisy nin. rozporządzenia stosuje się do wszystkich państwowych jednostek organizacyjnych. »Środki zakładowego funduszu socjalnego są przeznaczone na pokrywanie bieżących kosztów zakładowej działalności socjalnej«. Rozporządzenie określa: zasady tworzenia funduszu, jego wykorzystania i administrowania tym funduszem. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1974 r.

RADY NARODOWE

Ustawa z dnia 22 listopada 1973 r. o zmianie Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Dz. U. nr 47, poz. 275.

Zmiany dotyczą rad narodowych oraz terenowych organów administracji państwowej.

Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 listopada 1973 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 25 stycznia 1958 r. o radach narodowych. Dz. U. nr 47, poz. 277.

Jednolity tekst ustawy o radach narodowych uwzględnia zmiany wprowadzone na podstawie przepisów ustawy z dnia 22 listopada 1973 r. o zmianie ustawy o radach narodowych (Dz. U. nr 47, poz. 276).

Uchwała Rady Państwa z dnia 6 grudnia 1973 r. w sprawie rodzajów i składu liczbowego komisji rad narodowych. Mon. Pol. nr 52, poz. 290.

Uchwała Rady Państwa z dnia 6 grudnia 1973 r. w sprawie regulaminu wzorcowego wojewódzkiej (powiatowej, miejskiej, dzielnicowej) rady narodowej. Mon. Pol. nr 52, poz. 292.

SŁUŻBY PRACOWNICZE

Uchwała nr 250 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 1973 r. w sprawie służby pracowniczej w państwowych jednostkach organizacyjnych. Mon. Pol. nr 53, poz. 297.

Wyodrębnione w państwowej jednostce organizacyjnej służby pracownicze zajmują się sprawami pracowniczymi. Do zadań tych służb należy wykonywanie spraw: osobowych; kształcenia, doskonalenia i doskonalenia kwalifikacji pracowników; zatrudnienia i płac; socjalnych i bytowych; analiz społecznych, tj. m.in. badanie warunków pracy, przydatności zawodowej pracowników, racjonalnego gospodarowania kadrami pracowniczymi. Przepisy uchwały wchodzi w życie z dniem 1 marca 1974 r.

SYSTEM EDUKACJI NARODOWEJ

Uchwała Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 13 października 1973 r. w sprawie systemu edukacji narodowej. Mon. Pol. nr 44, poz. 260.

Uchwała, podjęta w 200 rocznicę powstania Komisji Edukacji Narodowej, ustala długofalowy program prac nad reformą systemu edukacji narodowej.

SZKOŁY WYŻSZE

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 września 1973 r. w sprawie utworzenia Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Szczecinie. Dz. U. nr 39, poz. 231.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 września 1973 r. w sprawie przekształcenia Wyższych Szkół Nauczycielskich w Kielcach i w Zielonej Górze w Wyższe Szkoły Pedagogiczne. Dz. U. nr 39, poz. 232.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 września 1973 r. w sprawie nadania Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie imienia Komisji Edukacji Narodowej. Dz. U. nr 39, poz. 233.

TERENOWE ORGANY ADMINISTRACJI PAŃSTWOWEJ

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 listopada 1973 r. w sprawie praw i obowiązków terenowych organów administracji państwowej oraz zasad obsadzania stanowisk pracowniczych. Dz. U. nr nr 47, poz. 279.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 listopada 1973 r. w sprawie szczegółowych zasad wykonywania koordynacji przez terenowe organy administracji państwowej. Dz. U. nr 47, poz. 278.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 listopada 1973 r. w sprawie zasad organizacji urzędów terenowych organów administracji państwowej. Dz. U. nr 47, poz. 280.

Sprawy kultury zajmują się: 1) w urzędach wojewódzkich — wydziały kultury i sztuki; 2) w urzędach powiatowych — wydziały oświaty i wychowania, kultury, kultury fizycznej i turystyki; 3) w urzędach miejskich (miast nie stanowiących powiatów) — referat oświaty, kultury i spraw socjalnych; w urzędach miast wyłączonych z województw — tak jak w urzędach wojewódzkich; w urzędach miast stanowiących powiaty oraz w urzędach dzielnicowych — tak jak w urzędach powiatowych.

Zarządzenie Nr 50 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 8 czerwca 1973 r. w sprawie wytycznych dotyczących zakresu działania wydziału prezydium rady narodowej stopnią wojewódzkiego. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 9, poz. 41.

Pod tą samą pozycją w Dzienniku Urzędowym umieszczono: „Wytyczne w sprawie zakresu działania organu do spraw kultury prezydium rady narodowej stopnią powiatowego”. Zadania tych organów obejmują m.in. sprawy dotyczące nadzoru nad działalnością bibliotek.

WYKAZY OBOWIĄZUJĄCYCH AKTÓW PRAWNYCH

Obwieszczenie Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 10 listopada 1973 r. w sprawie wykazu obowiązujących resortowych aktów prawnych ogłoszonych w Monitorze Polskim. Mon. Pol. 51, poz. 289.

Wykaz obejmuje 25 aktów prawnych obowiązujących według stanu na dzień 1 października 1973 r.

Obwieszczenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 12 maja 1973 r. w sprawie wykazu obowiązujących resortowych aktów prawnych ogłoszonych w Dzienniku Urzędowym (Biuletynie) Ministerstwa Kultury i Sztuki oraz nie publikowanych. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 6/7, poz. 31.

Wykaz obejmuje 823 akty prawne obowiązujące według stanu na dzień 31 grudnia 1972 r.

Obwieszczenie Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z dnia 15 listopada 1973 r. w sprawie wykazu obowiązujących resortowych aktów prawnych ogłoszonych w Monitorze Polskim. Mon. Pol. nr 53, poz. 300.

Wykaz obejmuje 48 aktów prawnych obowiązujących według stanu na dzień 1 września 1973 r.

Obwieszczenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 20 października 1973 r. w sprawie wykazu obowiązujących resortowych aktów prawnych ogłoszonych w Monitorze Polskim. Mon. Pol. nr 46, poz. 266.

Wykaz obejmuje 69 aktów prawnych obowiązujących według stanu na dzień 1 lipca 1973 r.

ZASŁUŻONY DZIAŁACZ KULTURY

Zarządzenie Nr 67 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 31 lipca 1973 r. w sprawie opłat za wstęp na wystawy organizowane przez Centralne Biuro Wystaw Artystycznych i terenowe Biura Wystaw Artystycznych. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 10, poz. 52.

Uprawnienia do bezpłatnego wstępu na wystawy przysługują m.in. osobom odznaczonym odznaką „Zasłużony Działacz Kultury”.

B. PRZEPISY BIBLIOTECZNE

BIBLIOTEKA NARODOWA

Zarządzenie Nr 38 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 7 maja 1973 r. zmieniające zarządzenie nr 98 z dnia 25 listopada 1971 r. w sprawie ustalenia wykazu jednostek organizacyjnych resortu kultury i sztuki uprawnionych do wydawania ocen i opinii. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 8, poz. 33.

Zmiana dotyczy ustalenia nowego wykazu jednostek organizacyjnych uprawnionych do wydawania ocen i opinii. Uprawnienia Biblioteki Narodowej obejmują: 1) całokształt problematyki księgoznawstwa i bibliotek; 2) normalizację w zakresie wydawnictw, bibliotekarstwa, bibliografii i czytelnictwa; 3) konserwację i ocenę zabytków piśmiennictwa.

BIBLIOTEKARZE DYPLMOWANI

Zarządzenie Nr 42 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 15 maja w sprawie zasad udzielania nauczycielom akademickim wyższych szkół artystycznych zezwoleń na dodatkowe zatrudnienie zarobkowe. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 8, poz. 38.

M.in. dotyczy bibliotekarzy dyplomowanych zatrudnionych w wyższych szkołach artystycznych.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 września 1973 r. w sprawie dodatków do emerytury i rent inwalidzkich z tytułu pracy naukowej. Dz. U. nr 39, poz. 223.

M.in. dotyczy starszych kustoszy dyplomowanych i kustoszy dyplomowanych nie objętych Kartą praw i obowiązków nauczyciela.

BIBLIOTEKI SZKOLNE

Zarządzenie Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 3 lipca 1973 r. w sprawie planowania zadań szkół i placówek oświatowo-wychowawczych. Dz. Urz. Min. Ośw. i Wychow. nr 13, poz. 104.

Zarządzenie zaleca, aby w rocznych planach pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej uwzględniać zadania dotyczące współdziałania z placówkami wspierającymi rozwój uczniów i działalność szkoły, a w szczególności z ośrodkami upowszechniania kultury i z bibliotekami.

PAŃSTWOWA RADA BIBLIOTECZNA

Zarządzenie Nr 51 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 1 czerwca 1973 r. w sprawie regulaminu Państwowej Rady Bibliotecznej. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 9, poz. 42.

Regulamin Państwowej Rady Bibliotecznej określa: zadania Rady, skład osobowy, organizację wewnętrzną i tryb działania Rady.

SZKOLNICTWO BIBLIOTEKARSKIE

Zarządzenie Nr 55 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 29 czerwca 1973 r. zmieniające zarządzenie w sprawie utworzenia Państwowego Studium Kulturalno-Oświatowego i Bibliotekarskiego w Opolu. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 9, poz. 45.

Zmiana dotyczy organizacji Studium. Studium prowadzi trzy wydziały: 1) kulturalno-oświatowy, 2) bibliotekarski, 3) zaoczny z sekcjami: kulturalno-oświatową i bibliotekarską.

Zarządzenie Nr 71 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 22 sierpnia 1973 r. w sprawie likwidacji Państwowego Studium Kulturalno-Oświatowego i Bibliotekarskiego w Łodzi. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 10, poz. 55.

Likwidacja Studium następuje z dniem 31 sierpnia 1973 r.

ZBIORY BIBLIOTECZNE

W Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Kultury i Sztuki z 1973 r. nr 10, poz. 14 zamieszczono sprostowanie błędu w załączniku do zarządzenia Nr 15 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 9 lutego 1973 r. w sprawie zasad specjalizacji zbiorów materiałów bibliotecznych oraz działalności informacyjnej centralnych bibliotek naukowych. (Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 2, poz. 18). W § 16 ust. 1 pkt 4 tegoż załącznika, po wyrazach »biblioteki centralne« należy dodać wyrazy »nałożonych na nie zadań, zapewnienia odpowiednich«.

TeZar

I DEKS 35451

Adres redakcji i administracji: Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7
Zakład Graficzny Biblioteki Narodowej. Zam. 3/74. Pap. druk. sat. V kl. 70 g B-1
Obj. 4,25 ark. druk., 6,5 ark. wyd. Nakł. 7100. W-99.